Ljubljana, ponedeljek, 16. junija 1958

LETO XXIV. Štev. 140

IZDAJA IN TISKA ČASOPISNO ZALOŽNIŠKO PODJETJE »LJUDSKA PRAVICA«

DIREKTOR PODJETJA LEV MODIC

GLAVNI IN ODGOVORNI UREDNIK IVAN SINKOVEC

List izhaja vsak dan razen petka - Cena 10 dinarjev

Ljudska PRAVICA

PROLETARCI VSEH DEŽEL, ZDRUŽITE SE!

»LJUDSKA PRAVICA« USTANOVLJENA 6. OKTOBRA 1934. MED NARODNOOSVOBODILNO BORBO JE IZHAJALA KOT 14-DNEVNIK IN TEDNIK. OD OSVOBODITVE DO 1. JULIJA 1951 KOT DNEVNIK, NATO PA KOT TEDNIK — OD 1. JUNIJA 1952 IZHAJA V REDAKCIJSKI POVEZANOSTI Z »BORBO«

PREDSEDNIK TITO NA PROSLAVI 150-LETNICE NAŠIH PREMOGOVNIKOV V LABINU

Gradili bomo resnične socialistične odnose v korist nam in nadaljnjemu razvoju socializma

Na velikem zborovanju, ki se je na njem zbralo 50.000 ljudi, je predsednik republike odločno zavrnil podtikanja in klevete voditeljev vzhodnih partij

Labin, 15. jun. (Tanjug). **50.000 ljudi iz Istre, Hrvatskega in Slovenskega Primorja je danes prisrčno pozdravilo predsednika Tita, ki je govoril na velikem zborovanju ob proslavi 150-letnice premogovnikov v Labinu, ki so najstarejši rudniki v naši državi.**

Že navsezgodaj so začeli prihajati v Labin, kjer je eden izmed treh rudnikov istrskega premogovnika, s kamioni. Ljudje so prihajali iz Pulja, Rovinja, srednje Istre, Hrvatskega Primorja, z Reke in iz Slovenskega Primorja. Dobro uro pred začetkom zborovanja je bilo staro igrišče Borići, kraj zborovanja, ena sama pestra, silno razgibana slika. Na igrišču je vihralo na stotine državnih, partijskih in rudarskih zastav z mnogimi gesli.

Nekaj minut pred 10. je prispel v Labin predsednik republike s predsednikom Sabora Hrvatske dr. Vladimirom Bakarićem, predsednikom Ljudske skupščine Slovenije Miho Marinkom in podpredsednikom Ljudske skupščine Hrvatske Ivanom Krajačićem. Med navdušenim vzklikanjem množice je stopil na častno tribuno, kjer so bili zbrani organizacijski sekretar CK ZK Hrvatske Zvonko Brkić, predsednik republiškega sveta Zveze sindikatov Hrvatske Josip Cazi in mnogo drugih javnih delavcev.

Ob vhodu na nekdanje igrišče so tri dekleta, hčerke rudarjev, izročile predsedniku Titu šopek cvetja. Ob 10 je sekretar puljskega Okrajnega komiteja ZK Ivančić začel zborovanje, pozdravil predsednika Tita in mu dal besedo.

Predsednik republike Tito je v svojem govoru dejal:

Tovariši in tovarišice, dovolite mi, da vas ob 150-letnici rudnika Raše, ob tej veliki in zgodovinski proslavi, najtopleje pozdravim in vam čestitam (viharno vzklikanje).

Ko so rudarji, delavci Istre pred 150 leti začeli tu kopati pod zemljo, niso mogli niti sanjati, da bo napočil čas, da bo prišel rod, ki bo sam zagospodaril v teh rudnikih, ki jih bo sam upravljal in sam, po svoji lastni volji, ustvarjal svoje boljše življenje. V teh 150 letih je bilo nedvomno mnogo težavnih trenutkov za rudarje, za delavski razred Raše. Bile so tudi žrtve, teklo je mnogo znoja in tudi solz, takrat, ko rudarji niso imeli ne možnosti ne sredstev za delo tako, kakor jih imajo zdaj.

Rudarjem mesto, ki jim gre

Tovariši in tovarišice, ta rudnik je odigral po osvoboditvi Jugoslavije veliko vlogo (vzkliki: Naj živi socialistična Jugoslavija!), ker so delavci raškega rudnika veliko prispevali k izgradnji naše socialistične dežele. Seveda nismo mogli takoj po vojni, že v prvih letih, ustvariti rudarjem ne tu ne v drugih krajih naše dežele takšnih pogojev, kakršne morajo imeti. Vendar pa ste se lahko prepričali, da smo po naših možnostih storili vse, da olajšamo življenje naših rudarjev in delavcev tako tu pri vas kakor tudi širom po deželi.

Videli ste, da smo nedavno ustvarili takšne gmotne možnosti, da lahko damo rudarjem pokojnino na osnovi, ki jim najbolj ustreza. Res bi bilo treba še marsikaj zboljšati, toda danes bi želel s tega mesta povedati tudi to, da bomo morali v najkrajšem času tudi rudarje uvrstiti v kategorijo, kamor sodijo, to se pravi v višjo kategorijo delavcev, ker opravljajo naporno delo, ko prežive velik del življenja pod zemljo in toliko prispevajo za temelje naše socialistične skupnosti, ter imajo torej tudi pravico do mesta v prvih vrstah naše višje kategorije delavcev (ploskanje in vzklikanje tovarišu Titu).

Na trdnih temeljih

Vem, tovariši in tovarišice, da se zavedate, kaj se dogaja zdaj pri nas in da se zavedate raznih težav, ki jih še zmerom imamo v svoji graditvi socializma. Samo zadovoljstvo in ponos lahko izrazim, da ima naša dežela takšen delavski razred, tako globoko zavesten delavski razred, ki tudi v najtežavnejših trenutkih pozna svoje mesto in svoje dolžnosti, svoje obveznosti, in ki potrpežljivo in vztrajno dela, da bi se sedanjemu rodu in bodočim rodovom godilo čimbolje. Čakajo nas še mnoge težave, toda najhujše je že minilo. Zdaj imamo tako trdne temelje, da lahko z močno vero gremo naprej in gradimo naše boljše življenje. Naš gospodarski položaj je že preko tiste prelomnice, do katere smo morali nenehoma skrbeti za to, kaj bo jutri. Vi tudi sami vidite, da je naša dežela zdaj že industrializirana. Res še ne popolnoma, toda zgradili smo že trdne temelje in vsako leto imamo čedalje več izdelkov. Ondan ste lahko brali, da se je tudi letos v prvih štirih mesecih proizvodnja naše industrije povečala za 14 %. Če iz leta v leto večamo svojo proizvodnjo, če iz leta v leto večamo delovno storilnost, s tem zboljšujemo tudi življenjski standard naših ljudi, večamo splošni narodni dohodek. To pomeni, da imamo najboljšo perspektivo, da dosežemo tisto, za kar smo se borili, za kar se je naš delavski razred boril pred vojno, med njo in po njej.

Kar je bilo najmanj pričakovati

Tovariši in tovarišice, ko sem vam obljubil, da pridem med vas, sem nameraval danes govoriti malo več o naših notranjih problemih. Ne o težavnih problemih, marveč o stvareh, ki vendarle terjajo določeno razumevanje naših delovnih ljudi, ker jim niso dovolj znane. Žal pa vam moram danes govoriti o tistem, kar nas ovira, kar nam onemogoča, da bi s še hitrejšimi koraki napredovali v graditvi našega boljšega življenja. Imamo smolo, da v vsem povojnem obdobju v graditvi socializma v naši deželi, v vsem obdobju naših naporov in ne brezplodnih poskusov, da bi se čimprej izmotali iz raznih težav, zmerom znova zadevamo na ovire in težave, in sicer s prav tiste strani, s katere smo se jih mogli najmanj nadejati.

Nedavno smo imeli VII. kongres naše Zveze komunistov, ki je bil pravzaprav manifestacija komunistov Jugoslavije in po svoji monolitnosti in strnjenosti vrst ne samo Zveze komunistov, marveč tudi Socialistične zveze delovnega ljudstva Jugoslavije in enotnosti vseh narodov naše dežele. Na tem kongresu je bil naš cilj predvsem povzeti naše uspehe, vsestransko analizirati naše dosedanje delo v obdobju od VI. do VII. kongresa in iz tega povzeti nauke, prav tako pa analizirati dosežene uspehe, ki so važni ne samo za našo deželo, marveč tudi nasploh. Mi smo socialistična dežela in zato smo menili, da je naša dolžnost, da povemo na tem kongresu tisto, kar je pozitivno in kar je negativno tako v našem notranjem razvoju in delu kakor tudi v tistem zunaj naše dežele, kar bi lahko po našem mnenju škodovalo nadaljnjemu razvoju socialistične misli in zmagi socializma na svetu. Proti svoji volji pa smo zadeli na nerazumljivo nerazumevanje pri voditeljih dežel, ki grade socializem. Nas so začeli najprej napadati zaradi programa, potem zaradi referatov na kongresu, podtikali so nam stvari, ki pri nas niso bile izrečene ne napisane. Popačili so razne stvari in jih prikazovali narodom teh dežel takšne, kakršne pri nas niso bile izrečene.

Globlje korenine nove gonje

Človek bi mislil, da so sedanjo gonjo proti socialistični Jugoslaviji povzročile nekatere teoretične formulacije v programu Zveze komunistov Jugoslavije in v referatih na njenem VII. kongresu. V resnici pa ni tako. Ta gonja ima globlje korenine. Organizirana je bila že davno pred našim kongresom, ko program in referati sploh še niso bili znani, program ZKJ pa so vzeli samo za povod za napad na Zvezo komunistov in na Jugoslavijo. Glavni razlog za gonjo je v tem, da nismo hoteli podpisati deklaracije dvanajstih dežel, sprejete v Moskvi lani v novembru, in da se nismo hoteli vključiti v tako imenovani socialistični tabor iz razlogov, ki so vsem že davno dobro znani in pri katerih gre za to, da nasprotujemo razdelitvi sveta na tabore. Kar zadeva sam program, smo po kritiki, ki je prišla postopoma, sprejeli pripombe, da je treba to in ono še poudariti. Sicer pa, ker je program dokument zgodovinske važnosti, smo tudi sami menili, da ga moramo do kongresa vsestransko osvetljevati in zato smo ga tudi dali v široko razpravo. Vi veste, da so naši ljudje izrekli kakih 1500 raznih pripomb, izmed katerih so bile nekatere manj važne, nekatere pa tudi bistvenega značaja. Mi smo prav tako povedali tovarišem zunaj naše dežele, tovarišem v Sovjetski zvezi in v drugih deželah, da program ni zaključen, marveč da je samo osnutek in da si naša komisija prizadeva, da bi postal še popolnejši. Povedali smo, da smo nekatere stvari že izpustili ali dopolnili in da naj zato nikar ne sporoče svoje pripombe in mi jih bomo upoštevali. In res, ko so nam nekateri dobro misleči tovariši, denimo iz Poljske, sporočili nekatere pripombe, smo jih sprejeli. Če pa nam kdo ne sporoči načelnih pripomb, marveč kratko malo preide na zmerjanje, seveda takšnih stvari na kongresu ni moč vključiti v program.

Predsednik Tito med govorom v Labinu (Telefoto)

To, da nismo podpisali deklaracije, sprejete v Moskvi, in da se nismo vključili v socialistični tabor, ne pomeni, da nismo za najboljše sodelovanje z vsemi socialističnimi deželami, marveč nasprotno, da smo za to sodelovanje na vseh toriščih, toda v sedanjem napetem mednarodnem položaju menimo, da je koristneje uveljavljati konstruktivno miroljubno politiko skupaj z ostalimi miroljubnimi deželami, ki tudi ne pripadajo nobenemu bloku, kakor pa vključiti se v tabor in s tem še bolj zaostriti že tako napeti položaj na svetu. Spričo naše zunanje politike, spričo načela koeksistence in potrebe po sodelovanju z vsemi deželami, to pa pomeni spričo naše miroljubne politike nasploh, menimo, da si je treba na vso moč prizadevati, da se položaj na svetu ne zaostri in da se ognemo vojnemu spopadu. Mi menimo, da je treba z vsemi deželami navezati stike sodelovanja, ne pa omejiti se na dva tabora, ki se bosta prepirala in zaradi katerih bi utegnilo nekega dne priti tudi do vojnega spopada.

Podtikanja in klevete

V zvezi s programom in referati na VII. kongresu, ki so jih vzeli za povod, da so začeli to srdito in prav nič tovariško gonjo proti naši deželi in Zvezi komunistov, moram poudariti, kakor sem že rekel, da so citati iz programa in referatov, ki jih zdaj uporabljajo v tisku in govorih v vzhodnih deželah, zlasti na Kitajskem, netočni in ponekod popačeni ali pa so jih tako vzeli iz besedila, da dajejo povsem napačno predstavo o naših gledališčih.

Poglejmo samo kot primer trditev iz sovjetskih, kitajskih in drugih časnikov ali govorov nekaterih voditeljev, da sem hvalil ameriško pomoč in ameriški imperializem. Vi zelo dobro veste, da imperializma nikoli nisem hvalil, če pa je kdo to slišal, naj mi pove (smeh, odobravanje in vzklikanje tovarišu Titu). Ti ljudje tudi pravijo, da sem ignoriral sovjetsko pomoč in napadal Sovjetsko zvezo, in to trditev so vzeli za povod, da na račun Zveze komunistov Jugoslavije uporabljajo najbolj grobe psovke in klevete. Vi pa se gotovo spominjate, da sem bil po normalizaciji med prvimi, ki so se na vso moč zavzemali za to, da bi naše ljudstvo pozabilo na tiste globoke rane, ki mu jih je zadal Stalin leta 1948 in v vsem obdobju po tem letu. Spominjate se, da sem si skupaj z ostalimi tovariši na vso moč prizadeval, da bi pozabili na tisto, kar je bilo in da bi ubrali novo pot pravilnih socialističnih odnosov med našo deželo in drugimi socialističnimi deželami, predvsem pa med našo deželo in Sovjetsko zvezo. Vi veste, da nisem nikjer napadal SZ, vendar pa to trdijo in jemljejo za povod, da uporabljajo na račun Zveze komunistov najbolj grobe psovke in klevete. Podtikajo nam torej nekaj netočnega in na podlagi tega nas najbolj grobo napadajo.

Poglejmo, kaj sem rekel v referatu na VII. kongresu ZKJ: »Mi smo od Amerike dobivali gospodarsko in vojaško pomoč v času, ko nam je bila najbolj potrebna, to se pravi v času Stalinovega političnega, gospodarskega in propagandnega pritiska na našo deželo. To nam je v veliki meri pomagalo, da smo bili kos ogromnim težavam, na katere smo takrat zadeli. Čeprav je znašala pomoč ZDA samo 4 % našega narodnega dohodka, bi bilo z naše strani nepravilno in nerazumljivo, če bi zanikali velik pomen te pomoči, ki smo jo dobivali v najtežavnejšem času. Nekateri ljudje na Vzhodu bi radi to izkoristili v propagandne namene in zato izražajo dvome, da dobivamo to pomoč brez političnih ali drugih koncesij. Toda dejstva so dejstva: mi nismo dajali nobenih koncesij takšnega značaja in takrat nam tudi nihče takšnih pogojev ni postavljal.«

Vidite, to sem rekel in zaradi tega me napadajo. Ali drži, da nam je bila pomoč takrat potrebna? (Odobravanje.) Menim, da v Jugoslaviji ni človeka, ki ljubi svoje ljudstvo in mu želi dobro, da bi se s tem ne strinjal.

Obojim bi koristilo

Glede jugoslovansko-sovjetskih stikov in sodelovanja sem rekel v referatu tole: »Jugoslovansko-sovjetski stiki, sloneči na beograjski deklaraciji se razvijajo zdaj zelo uspešno. Široko se razvija trdi trgovinska menjava. Sklenili smo vrsto sporazumov, kakor na primer o izgradnji industrijskih podjetij v Jugoslaviji v vrednosti 110 milijonov dolarjev, o blagovnih kreditih v višini 54 milijonov dolarjev, o znanstveno-tehničnem sodelovanju, o posojilu v zlatu ali devizah v višini 30 milijonov dolarjev, o sodelovanju na torišču jedrske energije. Razen tega smo sklenili tudi kulturno konvencijo, na podlagi katere se je razvilo široko sodelovanje, kakor tudi konvencijo o ureditvi dvojnega državljanstva; sklenili smo tudi poseben sporazum o zgraditvi kombinata aluminija in tovarne umetnih gnojil itd. Vse to dokazuje, da sta dobila normalizacija ter vzpostavitev dobrih in prijateljskih stikov tudi svojo materialno bazo v gospodarskem sodelovanju, ki je za obe deželi zelo koristno.«

Vidite, to sem rekel. Ali sem napadal? (Vzkliki: »Ne, niste!«) Da, nisem napadal. Ali sem rekel karkoli, kar ne drži? Nisem, ker

(Nadaljevanje na 2. strani)

VREMENSKA NAPOVED

za ponedeljek, 16. julija 1958

Pretežno sončno z naraslo oblačnostjo. Nočna temperatura med 5 in 9, na Primorskem okrog 15, najvišja dnevna do 23 stopinj Celzija.

Srednjo Evropo zajema obsežno področje visokega zračnega pritiska, pod vplivom katerega so tudi naši kraji.

SVETOVNO NOGOMETNO PRVENSTVO

Jugoslavija v četrtfinalu

V odločilni tekmi je igrala neodločeno s Paragvajem 3:3 (2:1)

Eskilstuna, 15. jun. (Od našega posebnega dopisnika.) V zadnji tekmi II. kvalfikacijske skupine sta se Jugoslavija in Paragvaj razšla z neodločenim rezultatom 3:3 (2:1). Strelci: Ognjanović v 13. (1:0), Parodi v 20. (1:1), Veselinović v 28. (2:1), Aguero v 51. (2:2), Rajkov v 73. (3:2) in Parodi v 80. minuti 3:3.

JUGOSLAVIJA: Beara, Tomić, Crnković, Krstić, Zebec, (kapetan) Boškov, Petaković, Veselinović, Ognjanović, Šekularac, Rajkov.

PARAGVAJ: Aguilar, Arevalo (kapetan), Echague, Vilalba, Lezcano, Achucarro, Aguero, Parodi, Romero, Re, Amarilla.

Srečanje je sodil Macko (ČSR), pomožna sodnika pa sta bila Gardeazabal (Španija) in Griffits (Wales).

Jugoslovanska reprezentanca je igrala kot običajno v modrih majicah in belih hlačkah, reprezentanca Paragvaja pa v rdeče-belih progastih majicah in modrih hlačkah. Vreme je bilo oblačno, temperatura 17 stopinj, igrišče travnato in zelo ugodno za igro.

I. skupina:
Zahodna Nemčija : Irska 2:2 (1:1)
ČSR : Argentina 6:1 (3:0)

II. skupina:
Jugoslavija : Paragvaj 3:3 (2:1)
Francija : Škotska 2:1 (2:0)

III. skupina:
Švedska : Wales 0:0
Madžarska : Mehika 4:0 (1:0)

IV. skupina:
Brazilija : SZ 2:0 (1:0)
Anglija : Avstrija 2:2 (0:1)

	I.					
Zah. Nemčija	3	1	2	0	7:5	4
ČSR	3	1	1	1	8:4	3
Irska	3	1	1	1	6:6	3
Argentina	3	1	0	2	5:10	2
	II.					
Jugoslavija	3	1	2	0	7:6	4
Francija	3	2	0	1	11:7	4
Paragvaj	3	1	1	1	9:12	3
Škotska	3	0	1	2	4:6	1
	III.					
Švedska	3	2	1	0	4:1	5
Madžarska	3	1	1	1	6:3	3
Wales	3	0	3	0	2:2	3
Mehika	3	0	1	1	1:8	1
	IV.					
Brazilija	3	2	1	0	5:0	5
SZ	3	1	1	1	4:4	3
Anglija	3	0	3	0	4:4	3
Avstrija	2	0	1	2	2:2	1

(Nadaljevanje na 4. strani)

PREDSEDNIK TITO NA PROSLAVI 150-LETNICE NAŠIH PREMOGOVNIKOV V LABINU

Naši narodi ne mrzijo nikogar

toda v nas se je nakopičilo mnogo grenkobe spričo ukrepov, ki jih tudi samo sovjetsko ljudstvo ne razume

(Nadaljevanje s 1. strani)

to drži! Toda kaj morem, ko pa jih moti, da sem rekel, da bo to koristno za obe deželi? Iz tega vidimo, da nisem omalovaževal sovjetske pomoči, tudi ne napadal Sovjetske zveze, marveč da sem lojalno navajal dejstva takšna, kakršna so. Povsem upravičeno pa je, da sem rekel, da takšno sodelovanje koristi obema deželama. Nisem se spuščal v to, katera dežela bi imela od takega sodelovanja več koristi, pa tudi zdaj ne bi hotel reči, da mi ne bi imeli velike koristi od tega, ko ne bi bili teh pogodb prekršili. Imeli bi jo.

Nemogoča praksa

Prav tako je z drugimi obdolžitvami v zvezi z mojim referatom, iz katerega so posamezne dele popačeno vzeli in interpretirali. Podobno je tudi z raznimi citati in izvlečki iz našega programa in drugih referatov. Zlasti se čudimo, da je mogel referat tovariša Rankovića sprožiti takšen srd, ker je tovariš Ranković omenil samo tisto, kar o nas govore in kar nas žali, pri tem ni niti navedel imena tistega, ki je to rekel, čeprav so govorili o nas povsem javno, pred vsem svetom. Menim, da takšna praksa — kakor je na primer izmikanje, da bi v vzhodnih deželah v celoti objavili naše gradivo, da bi se javnost teh dežel seznanila z njim — ni dobra in tudi ne običajna v stikih med socialističnimi deželami. Kar zadeva nas, ste videli, da objavljamo njihove stvari, tudi tiste, ki nas blatijo. Veste, da smo objavili celo resolucijo Informbiroja. Oni pa ne objavljajo naših stvari, ker se boje, da bi njihovi narodi zvedeli tisto, kar govorimo. (Ploskanje in odobravanje.) Očitno je, da gre tu prav za to, da bi našo deželo na lahek način oklevetali in zato servirajo samo tisto, kar lahko javnost teh dežel zapelje v zmoto in vzbudi njeno ogorčenje. Če pa ljudem, ki ne poznajo stvarnosti, servirajo samo tisto, kar ni dobro, so seveda včasih lahko ogorčeni. Jaz pa vam pravim, tovariši, da malone v vseh teh deželah ogromna večina ljudi tega ne verjame več, saj pravijo: tudi leta 1948 ste delali isto, pa ste potem priznali, da je bila to napaka. Kdo nam jamči, da tudi zdaj ne delate tako, in da boste jutri spet rekli, da je bila to napaka (ploskanje in odobravanje).

Kdo onečašča nauke velikih voditeljev

Tovariši in tovarišice, kolikor so v programu ali v referatih kake formulacije teoretičnega značaja, ki niso po volji tovarišem iz drugih komunističnih partij, bi se lahko razvila o njih tovariška razprava. Toda vse to nikakor ne more biti razlog za takšno srdito gonjo proti vodstvu ZKJ in socialistični Jugoslaviji v celoti. Poglejmo samo kot primer članke iz Žen Min Ži Bao« (smeh), kitajskega časnika, ki je zdaj zelo znan na svetu po svojih psovkah proti nam, prav tako pa tudi članke drugih kitajskih časnikov in govore nekaterih kitajskih voditeljev, ki uporabljajo nezaslišane in sovražne psovke ter klevete proti državnemu in partijskemu vodstvu socialistične Jugoslavije. Te psovke in klevete ponatiskujejo v sovjetskem tisku in časnikih drugih komunističnih partij, kar je še bolj žalostno. S takšnim psovalnim slovarjem ti »marksisti« baje branijo čistost teoretičnih misli Marxa, Engelsa in Lenina. Ti trije pa bi se v grobu obrnili, če bi vedeli, kdo razlaga njihov nauk in kako (smeh, ploskanje in vzklikanje »Tito, partija!« in »Mi smo Titovi, Tito je naš!«).

Kako je s tujo pomočjo?

Marksistična znanost je menda doživela takšno metamorfozo, preden je prišel iz Evrope do kitajskih voditeljev, da je zdaj njeni tvorci nikakor ne bi mogli spoznati. Zlasti pa bi strmeli nad etiko, ki jo pozabljajo kitajski voditelji. Seveda Marx, Engels in Lenin niso krivi, da je njihov nauk dobil v tej daljni deželi tako popačeno razlago v ustih nekaterih navideznih marksistov, ki ga na svoj, neljudski način tolmačijo in hočejo drugim dajati lekcije iz marksizma.

Če imajo kitajski voditelji svoje notranje težave, pa nedvomno jih imajo, naj jih premagujejo na drug način, ne pa s takšnim sovražnim nastopanjem proti Jugoslaviji (»Tako je!« Ploskanje). Mi vemo, kakšne težavo v izgradnji socializma pomeni pomanjkanje investicijskih sredstev in kreditov, toda prizadevajo naj si, da bi takšne probleme uredili na pristojnejši način, ne pa v škodo kake druge socialistične dežele. Oni nam na žaljiv način očitajo, da so nam Američani dali dve milijardi dolarjev, da bi nas kupili (smeh). Prvič ni res, da smo dobili dve milijardi, čeprav bi nam bilo to zelo dobrodošlo (Smeh). Drugič, ti ljudje pozabljajo, da so tudi druge dežele v drugi svetovni vojni in pozneje, dobivale od Amerike veliko gmotno pomoč v potrebščinah in živilih, kakor tudi pomoč UNRRA, vštevši Sovjetsko zvezo in še nekatere vzhodne dežele. Ti ljudje pozabljajo, da je bila Jugoslavija v drugi svetovni vojni malone povsem opustošena in da imamo pravico do pomoči, da vsaj delno zacelimo vojne rane.

Da kitajski voditelji čvrsto stoje na stalinističnih pozicijah glede stikov med socialističnimi deželami, to je njihova stvar. Drugo pa je vprašanje, komu koristi in kam vodi to, če uresničujejo pritisk na malo socialistično deželo, kakor je Jugoslavija, pritisk, podoben pritisku iz leta 1948, ki so ga nekoč tudi sami obsodili. Lahko so prepričani, da se jim tudi ta pritisk ne bo posrečil, da pa bo zapustil še globlje negativne sledove v mednarodnem delavskemu gibanju (»Tako je!« Vzkliki, ploskanje). Ti ljudje pišejo in govore, da se leto 1948 ne sme ponoviti, z istim jezikom pa izgovarjajo iste klevete in uporabljajo iste metode pačenja in laži v svoji propagandi, kakor leta 1948.

Zanimivo je tudi, da so nas kitajski voditelji napadli tudi zaradi naše zunanje politike, politike koeksistence med državami in narodi z različnimi družbenimi sistemi, kar pomeni, da nasprotujejo popuščanju napetosti na svetu in da stoje v tem oziru na istih pozicijah kakor najbolj reakcionarni vojnohujskaški elementi na Zahodu. V tem grmu tiči zajec: te ljudi moti naša miroljubna politika, politika miru, politika koeksistence! Toda z vojno se ne odstranjujejo razne težave v izgradnji socializma, pa čeprav ima dežela 600 milijonov prebivalcev, kar njihovi ljudje radi dostikrat poudarijo, češ da bi v morebitnem vojnem spopadu še zmerom ostalo kakih 300 milijonov Kitajcev. Pravimo, da z vojno in vojnim pustošenjem ni moč graditi ne širiti socializma na svetu, marveč da je to moč storiti samo z vztrajnim zavzemanjem in ustvarjalnim delom delovnih ljudi v vsaki deželi in z ustvarjalnim sodelovanjem med narodi. Vojna je največji sovražnik človeštva, pa tudi socializma, in mi jo odklanjamo kot sredstvo za obračunavanje med narodi zaradi različnih družbenih oblik in koncepcij.

Namesto da bi odpravili lastne napake

Po količini in kakovosti žaljivk in psovanj korakajo bolgarski voditelji in bolgarski tisk skupaj s kitajskim v gonji proti Jugoslaviji, da o albanskih voditeljih sploh ne govorim. Le ti so zmerom med prvimi, če že niso prvi, kadar gre za obrekovanje Jugoslavije in njenih voditeljev. Sedmi kongres bolgarske partije je bil v glavnem posvečen napadom, obrekovanju in žalitvam socialistične Jugoslavije in njenih voditeljev. Na njihovem kongresu je bilo toliko govora o Jugoslaviji, da je bil kongres sam podoben nekakšnemu frakcijskemu bolgarsko-jugoslovanskemu kongresu (smeh). Namesto priznanja pomanjkljivosti in težav v notranjem razvoju svoje dežele, namesto polaganja računov o prejšnjih grdobijah, namesto priznanja lastnih napak v delu, so si bolgarski voditelji prilastili pravico, da se vmešavajo v notranji razvoj Jugoslavije. Izmislili so si razne lažne podatke, kritizirali dozdevno slabo stanje v Jugoslaviji in hvalisali svoje, da bi pokazali, da je pri njih bolje in tako pomirili bolgarski narod. Toda s tem, kar sem doslej povedal, ni izčrpan repertoar napadov na ZK Jugoslavije. Tudi druge komunistične partije si prizadevajo, da ne bi preveč zaostajale in zato ponatiskujejo vse klevete in žalitve proti naši deželi, včasih pa dodajajo še kaj svojega, pri čemer spet ne manjka žalitev in pačenja dejstev. Sodeč po vseh govorih, žaljivem tonu in obrekovanju kaže, da je ta gonja organizirana na daljšo dobo in da imajo razne pomirljive izjave nekaterih voditeljev teh dežel kdaj pa kdaj svoj določeni cilj — da bi preslepili svetovno javnost, da bi nas še bolj osamili in kompromitirali.

Seveda ostanemo mi slej ko prej na stališču, da se državni stiki ne smejo poslabšati, toda to sploh ni odvisno od nas. Sama ta gonja znatno poslabšuje tudi državne stike med našo deželo in deželami, katerih voditelji nas napadajo. Izjave nekaterih voditeljev o tem, da teoretična razprava ne sme poslabšati državnih stikov, so se že docela kompromitirale. Če bi se razvijala res načelna in tovariška razprava, smo prepričani, da se državni stiki ne bi poslabšali. Toda to je gonja, ki jo uprizarjajo državni in partijski voditelji socialističnih dežel proti socialistični Jugoslaviji, in tako se torej neogibno slabšajo tudi državni stiki. Da je to že prešlo tudi na državne stike, kaže več dejstev:

1. Sovjetska vlada je takoj po našem kongresu, že drugič v zadnjih letih, prekršila meddržavni sporazum o kreditiranju za nas važnih objektov.

2. Takoj po našem kongresu je ZSSR odpovedala vrnitev državnega obiska.

3. Odpovedala je prihod delegacije invalidov.

4. Ustavili ali odpovedali so prav tako razne druge medsebojne obiske, ki so bili prej predvideni. Tega seveda niso storili po ideološki, marveč po državni liniji in sleherno poudarjanje ideološke linije je torej nesmiselno, ker jasno vidimo, za kaj gre.

Podtikanja Hruščeva

Na VII. kongresu Komunistične partije Bolgarije, ki je bil nedavno v Sofiji, je tovariš Hruščev nastopil s svojim govorom, v katerem je med drugim povsem neupravičeno napadel Jugoslavijo in voditelje ZKJ s takšnimi izrazi, ki niso v nobeni zvezi s tovariško kritiko. Imenoval nas je trojanski konj, s katerim naj bi zahodni imperialisti razdejali socialistične dežele. V svojem govoru, kakor bomo pozneje videli, in napadel samo jugoslovanskih voditeljev, marveč tudi naše narode. (Ploskanje in vzklikanje »Heroj Tito!«) Naše ljudstvo je mnogo pretrpelo zaradi Stalinove politike gospodarskega in političnega pritiska in zato nam je zelo hudo, ko tovariš Hruščev zdaj to ponavlja in opravičuje, čeprav je na XX. kongresu KP SZ to politiko ostro obsodil.

Ko je tovariš Hruščev govoril, da smo agentura razrednega sovražnika v delavskem gibanju, je v Sofiji rekel: »Nikakor ne smemo sumničiti monopolističnih krogov ZDA, da so zainteresirani na krepitvi socializma in razvoju marksistično-leninistične teorije. Predstavniki te dežele (to se pravi Jugoslavije) trdijo, da se mi baje odmikamo od marksizma in leninizma, oni pa da stoje na pravilnih pozicijah. Nastane dokaj čuden položaj: imperialisti hočejo »razvijati« marksizem-leninizem prek te dežele (to se pravi Jugoslavije)!

Tovariš Hruščev nam torej ironično podtika, da paktiramo z Ameriko, ki, s tem se strinjam, ne ljubi socializma.

Docela se strinjam s tem, da nam Američani ne dajejo pomoči, da bi v Jugoslaviji zmagal socializem, kakor tudi leta 1921—1922, ko so Američani v času velikih tegob in suše dajali pomoč Sovjetski zvezi, niso želeli, da bi to koristilo krepitvi sovjetske oblasti. Takrat so dajali veliko pomoč zato, ker je vladala v Sovjetski zvezi lakota. Nam pa so začeli Američani dajati pomoč po letu 1949 ne zato, da bi v naši deželi zmagal socializem — ker ga ne ljubijo in tega ne prikrivajo, marveč zato, ker nam je na eni strani grozila lakota, na drugi strani pa, ker se je Jugoslavija tako lažje rešila Stalinovega pritiska in ohranila neodvisnost. Če pa so morda nekateri ameriški krogi v tej zvezi gojili kake druge nade, se to nas ni tikalo. Stalinska politika gospodarske blokade in groženj je napravila Jugoslaviji ogromno škodo, ki znaša po cenitvah strokovnjakov kakih 600 milijard din.

Tristranska pomoč Amerike, Anglije in Francije je torej mnogo koristila Jugoslaviji, ki je preživljala tegobe zaradi blokade in informbirojevskega pritiska. Amerika, Britanija in Francija pa so s to pomočjo mnogo pridobile na svetu v moralnem oziru.

Ameriška pšenica in moskovski cinizem

Tovariš Hruščev dostikrat ponavlja, da socializma ni moč graditi na ameriški pšenici. Menim, da lahko to dela, kdor zna, kdor pa ne zna, ne more graditi socializma niti na lastni pšenici. (Ploskanje.) Tovariš Hruščev je rekel v svojem govoru, da živimo od miloščine, ki jo dobivamo od »imperialističnih dežel v obliki nekurantnega blaga«.

1. Naše ljudstvo ne živi od miloščine nikogar, marveč si samo silno prizadeva, da si ustvari boljše življenje.

2. Že prej sem rekel, zakaj moramo še zdaj delno dobivati neko pomoč v obliki dolgoročnih kreditov, toda ne brezplačno.

3. Ameriška pšenica, bombaž in mast niso nobeno nekurantno blago, marveč živila, po katerih je na svetovnih trgih veliko povpraševanje. Ameriška pšenica, mimogrede rečeno, ni nič slabša od sovjetske — ki je ne dobivamo, vtem ko ameriško dobivamo, kar velja tudi za ostalo blago. Vse to so za nas zelo dobre in na svetu cenjene in koristne stvari, ker nam omogočajo, da laže premagujemo težave, ki nam jih, žal, povzročajo tisti, ki bi nam morali pomagati nadoknaditi škodo, ki so nam jo prizadejali leta 1948 do 1953 z gospodarsko blokado in političnim pritiskom.

Naposled, kakšno moralno pravico imajo tisti, ki nas napadajo, da nam očitajo ameriško pomoč ali kredit, ko je nedavno tudi sam Hruščev zahteval, naj bi z Ameriko sklenili sporazum o kreditih in daljnosežnem gospodarskem sodelovanju. Tu ne le, da ni logike, marveč imamo opraviti celo s čistim cinizmom, ko nas napadajo in obrekujejo, da se prodajamo za ameriško pomoč in kredite.

V svojem govoru v Sofiji je tovariš Hruščev izgovoril mnogo žaljivih stvari na račun Jugoslavije in njenih voditeljev. Najbolj čudno pa je, da se je zdaj postavil na isto stališče kakor kitajski voditelji, to se pravi na stališče zagovornika zloglasne resolucije informbiroja, pamfleta, ki bo ostal v zgodovini socialističnih odnosov in mednarodnega delavskega gibanja sramoten madež. Ko zdaj beremo to tako imenovano resolucijo, lahko vidimo, na kakšnih neverjetnih izmišljotinah in klevetah je bila zasnovana samo zato, da bi našo partijo in našo deželo čimbolj očrnili. Človeka mnogo bolj preseneti, da tovariš Hruščev in drugi v sedanji gonji (ne v razpravi!) znova oživljajo ta, za socializem sramotni akt. Tovariš Hruščev rad pravi baje v šali: »Kogda draka, palka ne v biraetsja«, kar v našem jeziku pomeni: v pretepu palice ne izbiraš. Menim, da je to vendarle docela slabo in kompromitirano orožje v sedanji tako imenovani razpravi, ali bolje rečeno, v breznačelni gonji proti socialistični Jugoslaviji.

Po logiki stvari bi se morali vzporedno z njihovim pogrevanjem informbirojevske resolucije za napad na Jugoslavijo tudi mi vrniti v minulost in pogrevati razne izpade in krivice proti naši deželi in ljudstvu v dobrih štirih letih in naše argumente proti Stalinovim skonstruiranim obdolžitvam iz leta 1948 in pozneje. Toda kam bi nas vse to privedlo?

Zgodovine ni moč potvarjati

Očitajo mi, da sem v svojem referatu govoril o Stalinovi politiki kot negativni in škodljivi tako za Jugoslavijo, kot za nekatere male dežele in za samo Sovjetsko zvezo. Menim pa, da nisem rekel o Stalinu nič ostrejšega, kakor je bilo rečeno na XX. kongresu KP SZ. Razen tega so dejstva, ki sem jih navajal vsemu svetu že davno znana. To je zgodovina Stalinove politike pritiska in nepravilne politike nasproti Jugoslaviji, mi pa ne smemo in tudi nočemo dopustiti, da bi zgodovino potvarjali. To sem torej povedal samo kot zgodovinska dejstva in nič več. Kongres Zveze komunistov je za vse notranje življenje zgodovinskega pomena in ne more molčati o negativnih pojavih v minulosti niti jih prikrivati in tako tudi ne razvoja v obdobju od VI. do VII. kongresa.

Nas to boli, toda borili se bomo in branili pred raznimi krivičnimi obdolžitvami, pred raznimi klevetami in napadi, ker bi radi z vso to gonjo zadušili naše načelne teze o pravilnih in pravičnih stikih med socialističnimi deželami. (Odobravanje in vzklikanje: Heroj Tito!)

Tovariši in tovarišice, lahko se prepričate, da so tudi tokrat v zvezi s temi napadi ne samo vodilni ljudje naše dežele, marveč tudi naši narodi ohranili popolno hladnokrvnost in treznost. Kaže, da je naša usoda takšna, da moramo socializem v naši deželi graditi pod nenehnimi udarci od vseh strani. Najhujše udarce pa nam zadajajo tisti, ki bi nam morali biti najzvestejši in najboljši prijatelji. Kaže, da nam je zgodovina določila takšno trnovo pot, da bi se sam razvoj socializma obvaroval izroditve in da bi se iz sedanjega kaosa v svetu socializma dvignil s takšno moralno močjo, ki bi mu omogočila zmagovito pot v nadaljnjem razvoju. (Vzkliki: »Naj živi socializem!«)

Kaj mislijo naši ljudje

Naše vodstvo dolže, da zastrupljamo svoje ljudstvo z mržnjo proti SZ, toda to ni res. Vi to sami najbolje veste! Nasprotno, nam je bilo zelo težko obnoviti med našimi narodi zaupanje, ki ga od leta 1948 seveda niso ustvarili nezaslišani ukrepi proti Jugoslaviji. A kdo ga bo zdaj obnovil? Naj vprašajo našega prostega človeka, ali to drži, pa bodo zvedeli, kaj naši ljudje zdaj mislijo o najnovejših ukrepih proti naši deželi. Mi ne le, da ne hujskamo našega ljudstva proti narodom SZ marveč si bomo tudi v prihodnje prizadevali, da se ogorčenje, ki ga vzbuja sedanja gonja, ne bo pregloboko zajedlo v srca naših ljudi. Naši narodi ne goje nobene mržnje do narodov Sovjetske zveze in tudi ne do nobenega drugega naroda na svetu. Nasprotno, naši narodi goje simpatije do sovjetskega ljudstva kot bratskega ljudstva, ki je v svoji zgodovini mnogo pretrpelo in ki je izvojevalo veliko oktobrsko revolucijo. Toda v srcih naših ljudi se je nakopičilo mnogo grenkobe spričo ukrepov proti naši deželi, ki jih, o tem smo prepričani, ne razume niti samo sovjetsko ljudstvo.

Glejte, tovariši in tovarišice, tudi zdaj nekateri voditelji, na primer kitajski, pišejo in govore enako, kakor so pisali in govorili leta 1948: da se naše ljudstvo v vseh teh prepirih ne strinja z nami, marveč z njimi in da je proti nam, da pa je brez moči. Samo pomislite: naše ljudstvo, ki je lahko obračunalo s hitlerjevskimi četami in ki je obračunavalo z vsemi kvizlingi, bi zdaj ne moglo obračunati z nami, če prav je, kakor pravijo, proti nam? (Viharno in dolgotrajno odobravanje in vzklikanje: »Mi smo Titovi, Tito je naš!).

Preslepiti hočejo lastne narode

Kako napačno tolmačijo razpoloženje našega ljudstva in njegovo politično zrelost in zavest! Stara metoda iz leta 1948 se spet pojavlja na torišču protijugoslovanske gonje, z edinim ciljem, da bi preslepili lastne narode. S to propagando namreč ne morejo preslepiti našega ljudstva, ki so mu stvari zelo dobro znane in ki ima v tem oziru za seboj večletne izkušnje. Zato mi ničesar ne prikrivamo, marveč po možnosti objavljamo njihove govore in obdolžitve, da bi se naše ljudstvo seznanilo z njimi. Kako pa ravnajo tisti, ki nas napadajo in obtožujejo? Ti ljudje ne objavijo niti enega našega gradiva, ker se boje seznaniti svoje narode z dejanskim stanjem, oziroma z našimi gledišči. Takšne lažne obdolžitve bodo škodovale tudi njim samim, kajti na koncu bo resnica spet zmagala. Zaradi te gonje ne bomo krenili s poti graditve socializma. Mi bomo znali prebroditi tudi te nove težave, znali bomo ohraniti neomadeževano zastavo Marxa, Engelsa in Lenina, ki smo jo tudi v minulosti častno nosili skozi vse viharje in napade od vseh strani. (Odobravanje in ploskanje.) Tovariši in tovarišice, mi nismo želeli tega boja, saj imamo že tako dovolj skrbi. Če pa so nam ga že vsilili, se bomo branili, in nič nas ne bo zastrašilo, da se ne bi borili za zmago tistega, kar je po našem prepričanju pravilno in pravično. Glavno je, da imamo enotnost naših narodov in trdno strnjenost naših delovnih ljudi, Zveze komunistov Jugoslavije in Socialistične zveze delovnega ljudstva Jugoslavije. (Viharno odobravanje, dolgotrajno ploskanje in vzklikanje tovarišu Titu.)

Z vztrajnim delom za zgraditev naše socialistične dežele, za zboljšanjem življenjskega standarda naših delovnih ljudi, s povečanjem delovne storilnosti in drugim bomo najbolje odgovorili tistim, ki nas obrekujejo in napadajo. (Vzklikanje: »Partija — Tito!«)

V trdno strnjenih vrstah

Tovariši in tovarišice, mi smo sicer izkušeni, potrpežljivi in pogumni, vendar pa nas je ta najnovejši položaj hudo prizadel. Ne zato, da bi nam lahko karkoli preprečilo, da zmagovito korakamo naprej v izgradnjo naše dežele. Hudo nam je iz čisto moralnih razlogov. Čeprav je v moralnem oziru naš položaj neprimerno boljši od njihovega, ker vemo, da imamo prav, nam je hudo zato, ker vemo, da to vendarle ni bilo potrebno ne njim ne nam. Če pa je že tako, se ne bomo dosti pomudili pri tem. Mi bomo kdaj pa kdaj samo odgovarjali, mirno in hladnokrvno, ne da bi govorili v istem jeziku, marveč bomo govorili v pravem človeškem jeziku, jeziku resnice in si prizadevali ohraniti našo enotnost, prizadevali si bomo, da ostanejo naše vrste trdno strnjene. Važno je namreč, da zgradimo v naši deželi čimboljše življenje in ustvarimo resnične socialistične odnose. (Odobravanje in vzklikanje tovarišu Titu in ZK.) To pa bo koristilo nam in nadaljnjemu razvoju socializma!

Naj živi Federativna ljudska republika Jugoslavija!

Konec govora predsednika Tita so sprejeli zborovalci z dolgotrajnim viharnim odobravanjem ter vzklikanjem socialistični Jugoslaviji, Zvezi komunistov in miru na svetu.

Predsednik Tito med raškimi rudarji

Po zborovanju je predsednik Tito z drugimi visokimi političnimi voditelji, direktorjem raškega premogovnika inž. Ivom Marinovičem in predsednikom delavskega sveta Antunom Peruškom odšel v upravno poslopje rudnika v Labinu, kjer se je pomudil v daljšem pogovoru o stanju in nalogah tega največjega rudarskega kolektiva v deželi. Pogovora so se udeležili dr. Vladimir Bakarić, Miha Marinko, Ivan Krajačić, Zvonko Brkić, Josip Cazi in večje število labinskih rudarjev. Potem so si ogledali rudarske naprave.

Predsednik Tito in njegovo spremstvo so bili na kosilu v rudniški dvorani. Pred kakimi 200 gosti je tovariša Tita pozdravil predsednik delavskega sveta raškega premogovnika Antun Peruško. Izrazil je zadovoljstvo raških rudarjev, da je prišel dragi gost mednje. Raški rudarji, je rekel med drugim, so bili zmerom nosilci revolucionarnih idej in zmerom na čelu revolucionarnega boja. Zdaj so prav tako odločni borci za socializem, globoko vdani Zvezi komunistov in njenemu Centralnemu komiteju s tovarišem Titom na čelu.

Tovariš Tito se je zahvalil za zdravico in še enkrat čestital raškim rudarjem k 150-letnici njihovega rudnika ter jim zaželel mnogo uspehov tudi v bodočem delu. Izrazil je prepričanje, da se bo delovnemu ljudstvu in delavskemu razredu Jugoslavije vzlic vsem težavam posrečilo zgraditi močno socialistično Jugoslavijo ter zagotoviti boljše življenje sebi in bodočim rodovom.

V spomin na to dragoceno srečanje so raški rudarji podarili predsedniku Titu miniaturni model jeklene spojke, ki jo čedalje bolj uporabljajo namesto lesenih za podgraditve v rudniku. Raški rudarji so podarili predsedniku Titu tudi velik album, ki prikazuje življenje in delo v premogovniku. Darila so izročili tudi dr. Vladimiru Bakariću in Mihi Marinku.

Po kosilu, ki je poteklo v prijetnem razpoloženju, se je predsednik Tito med prisrčnim poslavljanjem odpeljal iz Raše proti Brionom.

OB 50. OBLETNICI PROSVETNEGA DELA NA KOROŠKEM

Ljudi ni moč deliti

kakor ozemlje, na katerem žive

Slovesna proslava v celovškem Domu glasbe, na kateri sta govorila tudi deželni glavar Wedenig in naš pisatelj France Bevk

Celovec, 15. jun. (Po telefonu.) Danes dopoldne je bila v veliki dvorani celovškega Doma glasbe pomebna svečanost. Slovenska prosvetna zveza je praznovala svojo 50-letnico. Pred polno dvorano so nastopili združeni moški in mešani pevski zbori in tamburaški orkestri iz Zile, Roža in Podjune ter izvajali slovenske narodne in umetne pesmi.

Proslave so se udeležili: koroški deželni glavar Ferdinand Wedenig, ki je imel tudi prisrčen nagovor v slovenskem in nemškem jeziku, referent za kulturo pri deželni vladi dvorni svetnik dr. Rudan, zastopnik celovškega župana direktor Gröll, predsednik avstrijsko-jugoslovanskega društva za Koroško direktor Heinzel, predstavnik jugoslovanskega veleposlaništva na Dunaju svetnik Šime Jelić, konzul Mladen Devide, član predsedstva SZDL Slovenije in predstavnik Društva slovenskih književnikov France Bevk in predsednik Sveta »Svoboda« in prosvetnih društev Slovenije Vladko Majhen in mnogi drugi slovenski kulturni in politični delavci.

Po nagovoru deželnega glavarja Wedeniga, ki je poudaril, da je rešitev koroškega vprašanja samo v toleranci med obema narodoma in da kulturno udejstvovanje odločilno prispeva k zbliževanju med narodi, je pozdravil prisotne France Bevk. Dejal je:

»Spominjam se besed, ki jih je pred nekaj leti vaš delegat spregovoril v Trstu: ‚Ozemlja so deljiva, niso pa deljivi ljudje istega jezika.' To je resnica, ki nam jo potrjuje vsa naša zgodovina. Skupni jezik, skupna kultura je tista trdna vez, ki spaja razdrobljene dele naroda preko vseh meja. Ves slovenski narod je zmeraj z živim zanimanjem spremljal in še vedno spremlja vaše narodno življenje in vaše prosvetno delo. Verjeli smo, da ne boste nikoli popustili v boju za tiste pravice, ki vam gredo po naravnih zakonih in po načelih resnične demokracije. Vaša Prosvetna zveza je že doslej opravljala te plemenite naloge. Prepričan sem, da jih bo z enakim ognjem in z enako doslednostjo opravljala tudi v bodoče. V vaših plemenitih naporih in stremljenjih vam bo stal ob strani ves slovenski narod.«

Slavnostni govor je imel predsednik Slovenske prosvetne zveze dr. Franc Zwitter. Dejal je, da praznujejo koroški Slovenci zlati jubilej Slovenske prosvetne zveze po pravici z vso svečanostjo, saj gre za organizacijo, ki je v obrobni pokrajini, v stiku dveh in nekaj časa celo treh narodov in treh kultur, po eni strani ohranila našega človeka naši kulturi, po drugi strani pa našo kulturo posredovala tudi sosednjim ljudstvom. Ob tej priložnosti, je dejal dr. Zwitter, se spominjamo vsega kulturno-prosvetnega udejstvovanja našega ljudstva, ki sega preko jubilejne dobe daleč nazaj in se nam v dobi bukovnikov že pred 150 leti predstavi kot naša največja sila. Zwitter je obeležil pomen bukovnikov in predvsem ljudskega pesnika Andreja Šusterja-Drabosnjaka, pomen Mohorjeve družbe, ki je v Celovcu izdala nad 19 milijonov knjig, in nato opisal še vse delo prosvetnih organizacij v zadnjih 50 letih.

Dr. Zwitter je poudaril, da se je od takrat, ko so vsako slovensko prireditev motile organizirane šovinistične skupine, do danes marsikaj spremenilo. »Danes je počastil zlati jubilej Slovenske prosvetne zveze s svojo navzočnostjo deželni glavar in v našem jeziku izrekel priznanje delu in boju za ohranitev našega jezika, krepitev naše narodne zavesti; danes v letu zlatega jubileja začenjamo prvo leto pouka na slovenski gimnaziji. Brez dvoma pozitivne spremembe, ki se jih iskreno in prisrčno veselimo. Tembolj smo zato razočarani, da se moramo še vedno boriti za ohranitev osnovnega šolstva. »V interesu mirnega sožitja in vedno večjega medsebojnega razumevanja upoštevajte naše stališče! Ne odstranitev ali spreminjanje obstoječe odredbe, ne okrnjevanje našega jezika v šoli, temveč dvojezično šolstvo! To je naše nespravljivo stališče, pa tudi jamstvo za prepotrebno pomiritev v deželi.« S temi besedami je končal predsednik prosvetne zveze slavnostni govor, ki so ga vsi navzoči pozdravili z velikim odobravanjem.

Nato je bilo z novoustanovljenim Priznanjem Andreja Šušterja-Grabosnjaka odlikovanih vseh 33 koroških slovenskih prosvetnih društev in 123 posameznih zaslužnih kulturnih delavcev.

Slavko Fras

Umik sovjetskih čet iz Romunije

Bukarešta, 15. jun. (Tanjug). Sovjetske čete so se začele včeraj umikati iz Romunije. Umaknile so se iz Jašija, Sarada in Fukšana kot tudi iz Galca in Braila.

Sovjetske oborožene sile so bile v Romuniji od leta 1944, ko so sodelovale v zaključnih operacijah proti Nemcem. Sklep o umiku iz Romunije so sprejeli na nedavnem zasedanju politično-posvetovalnega odbora Varšavske zveze v Moskvi. Umik bo zaključen 3. julija.

Avstrijski zunanji minister na poti v Bonn

Dunaj, 15. jun. (Tanjug). Danes popoldne je odpotovala v Bonn avstrijska delegacija pod vodstvom zunanjega ministra Figla. V Bonnu bodo izmenjali ratifikacijske dokumente pogodbe o ureditvi premoženjsko-pravnih odnosov med obema deželama. Sporazum določa vrnitev premoženja ali odškodnino za premoženje državljanov obeh dežel, nadalje ureditev vprašanja vrednostnih papirjev, poslovanja kreditnih ustanov in hranilnic, zavarovalnih zavodov in drugo.

Avstrija je prevzela obveznost, da bo vrnila Nemčiji samo tisto predvojno in vojno imovino, ki jo je dobila po vojni od zavezniških okupacijskih sil.

Tuniška konferenca

magrebskih političnih voditeljev

Priprave na ustanovitev alžirske vlade in posvetovalnega sveta Magrebske unije

Kairo, 15. jun. (AP). Alžirska Fronta nacionalne osvoboditve (FNO) bo danes poslala tri svoje voditelje kot delegacijo na severnoafriško konferenco, ki se bo začela jutri v Tunisu. Delegacijo bo vodil eden izmed voditeljev Fronte Ferhat Abas. Konference se bodo udeležili tunizijski predsednik Habib Burgiba, maroški prestolonaslednik Mupaj el Hasan in drugi severnoafriški politiki.

Predstavnik Fronte je v Kairu izjavil, da bodo na konferenci razpravljali o položaju v Tuniziji, Maroku in Alžiriji v luči najnovejših dogodkov v Franciji. Govorili bodo tudi o uveljavljanju Tangerske resolucije o ustanovitvi posvetovalnega sveta za Magrabsko unijo in vlade svobodne Alžirije. Načrt o ustanovitvi alžirske vlade bo predložila alžirska delegacija. Na konferenci bodo tudi spravili v sklad gledišča tunizijske in maroške vlade ter Fronte glede na eventualna pogajanja med Francijo, Tunizijo in Marokom.

Koordinacijski odbor Fronte je sklenil, da bo predlagal Generalni skupščini OZN, naj na prihodnjem zasedanju obravnava alžirsko vprašanje. Razen tega je pripravljen pogajati se s Francijo s pogojem, da bodo pogajanja temeljila na pripoznanju alžirske neodvisnosti.

Medtem je francoski komandant v Alžiru general Salan izjavil, da so alžirski uporniki že pred tednom dni »zaostrili akcije« na bojiščih in po mestih. Dejal je, da se je v zadnjem tednu bojevalo z alžirskimi borci 150 francoskih bataljonov. V številne boje je poseglo tudi letalstvo. Alžirski komandosi in diverzanti pa so začeli novo ofenzivo v mestih, ob železniških progah in drugih komunikacijah.

V zadnjih 24 urah so bili boji v okolici Palsetra, na področju Auresa, v okolici mesta Constantina in južno od Orana. Alžirski diverzanti so pognali v zrak vojaški vlak na progi Oran—Alžir.

General Salan sodi, da bi bilo nujno potrebno povečati francoski korpus v Alžiriji, ki šteje zdaj (razen orožnikov in policije) 450.000 mož. Po njegovem mnenju bi bilo moč samo na ta način uveljaviti politične reforme in razpisati občinske volitve v Alžiriji, ki jih je odredila pariška vlada.

Padalci na Cipru

in anglo-ameriški načrti o intervenciji v Libanonu

London, 15. jun. (Tanjug) — V Londonu so uradno sicer demantirali, da je odhod britanskih okrepitev na Ciper v kakršnikoli zvezi z morebitno intervencijo Velike Britanije in ZDA v Libanonu. Britanska vlada meni, da bodo notranji spor v Libanonu uredili Libanonci sami. Tako beleži »Observer«, da izražajo vladni krogi upanje, da bodo opazovalci OZN v Libanonu pomirjevalno vplivali in olajšali politično pomirjenje. V Londonu sodijo, da je še zmeraj možen kompromis med zmernejšim krilom opozicije in vlado. Ni pa nobenih napovedi o tem, na kakšno stališče se bo postavila Velika Britanija v primeru, da bo prišla na krmilo libanonska opozicija.

V nasprotju s tem pa »Sunday Times« ugotavlja, da sta se London in Washington pred nekaj tedni sporazumela o načinu vojaške akcije, ki bi jo začeli obe vladi, če bi bilo potrebno. Londonski listi povezujejo z dogodki v Libanonu tudi vrnitev Dullesa z oddiha v Washington, kamor je prispel na »nujna posvetovanja«.

Kakor poročajo iz New Delhija, je indijska vlada na podlagi dosedanjih izjav predsednika vlade De Gaullea naj bi bila obnova miru v Alžiriji opravljena v več etapah. Najprej naj bi odstranili odbor rešitve z oblasti, kar pa se spričo odpora skrajnih desničarskih elementov in težnje, da jih ne bi ločili od vojske, še ni zgodilo. V drugi etapi naj bi obnovili politično življenje v Alžiriji, tako da bi vzporedno z odbori rešitve kot predstavniki francoskega prebivalstva ustanovili še gibanje za zbiranje muslimanskega prebivalstva. Naposled naj bi se začela vlada po volitvah v Alžiriji pogajati s predstavniki alžirske skupščine o krajevni upravi in federativnih vezi dežele s Francijo.

Podrobnosti dela v tej zadnji etapi še niso proučili. Pravijo, da sta dva načrta o široki avtonomiji v okviru departementov ali kantonov, kar naj bi preprečilo trenja med Francozi in Alžirci v bodoči oblastni skupnosti.

Ker je ureditev alžirskega vprašanja vezana ne le na vodjo vlade, marveč tudi na več drugih činiteljev, posvečajo predsednik vlade in njegovi sodelavci zdaj glavno pozornost novi ustavi. Ločitev izvršne oblasti od zakonodajne, zožitev pristojnosti parlamenta, uveljavljenje federalnih oblik v organizaciji Senata, kakor tudi široka pooblastila za bodočega predsednika vlade, vse to naj omogoči De Gaullu, da bi neposredno po referendumu pospešil etape za poravnavo alžirskega spora.

Tretja točka vladnega programa, ki se nanaša na zunanjepolitične stike, sloni na De Gaullovih izjavah o »namenu Francije, da aktivno sodeluje z zavezniki na Zahodu, ki mu pripada, ki pa ni da bi se morala omejiti nanj«. Ukrepi za normalizacijo stikov s Tunizijo in Marokom, ki so se že začeli, sklep, da pošlje Francija posebne poslance v arabske dežele na Bližnji vzhod in v Sovjetsko zvezo, proučevanje možnosti, da bi formulirali nov francoski predlog o razorožitvi, tako da bi zajel tudi del poljskega načrta Rapackega, ter želja po večji podpori Atlantski zvezi in po francoskih naporih za proizvodnjo atomskega orožja, to je okvirni načrt, ki bo nedvomno že v prihodnjih dneh sprožil mnogo akcij in pobud.

V vladnih krogih danes ne prikrivajo, da sta na poti k uresničenju takšnega programa v doglednem času dve veliki oviri. Prva je v vrsti činiteljev zunaj območja vladnega vpliva, kakor so zahteve alžirskih upornikov po neodvisnosti in drugi elementi zunanjepolitičnega značaja ter reagiranje zahodnih zaveznikov. Druga ovira pa je v kolebanju francoskega finančnega kapitala, tesno povezanega z naseljenci v Alžiriji in oprtega na Nemčijo ter ostale dežele Male Evrope, ki se že zdaj močno upira tako koncepcijam za federativno poravnavo alžirskega spora, kakor tudi težnjam po preusmeritvi francoske zunanje politike.

Ves ta vladni program, kakor tudi težave na poti k njegovemu uresničenju, pričajo o precejšnji negotovosti vsake izmed posameznih etap v sedanjem razvoju položaja v Franciji.

De Gaullov načrt

za ureditev alžirskega vprašanja

Vprašanje pa je, kaj bodo rekli Alžirci, potem Američani in Britanci in nazadnje še Nemci in vsi ostali v Mali Evropi

Pariz, 15. jun. (Tanjug). Francoski poveljnik v Alžiriji general Salan prevzame jutri vso francosko civilno oblast v Alžiriji. Po prevratu je bilo ministrstvo za Alžirijo v rokah »Odbora rešitve«. Sedanja sprememba pomeni nov korak v prizadevanju nove vlade, da bi vlogo odbora javne rešitve postopno omejila na politično gibanje.

NOV MOMENT V SPORU ZARADI CIPRA

Grki nočejo sodelovati

s Turki v vojaških organizacijah NATO

Atene, 15. junija (Reuter). — Davi so z letali prispeli v Atene člani grške misije pri štabu Atlantske zveze v Izmiru. Zunanji minister Averoff ni hotel povedati, zakaj so jih poklicali iz Izmira. Uradno pa pravijo, da so to napravili zato, da bi zaščitili grške oficirje in njihove družine pred morebitnimi protigrškimi demonstracijami v Turčiji in da bi pokazali, da Grčija zaradi dogodkov na Cipru noče še nadalje sodelovati s Turčijo v okviru Atlantske zveze zaradi ciprskega položaja.

Grški predstavniki v štabu Atlantske zveze v Izmiru so se vrnili v Grčijo prvič že leta 1955, ko so bile v Carigradu in Izmiru protigrške demonstracije.

Novico o vrnitvi 200 grških oficirjev in članov njihovih družin iz Izmira v Grčijo so sprejeli z velikim presenečenjem tudi predstavniki Atlantske zveze v Atenah, ki jih ne grška vlada ne njihove vlade niso poprej obvestile o tem. Grški krogi pravijo, da vlada ni prej o tem obvestila niti glavnega štaba Atlantske zveze.

V Atenah sodijo, da je ta dogodek izredno važen za nadaljnje odnose s Turčijo in Atlantsko zvezo. Za sedaj ne govorijo o tem, kako se bodo dogodki nadalje razvijali. Menijo pa, da bo grški ukrep pospešil razvoj v zvezi s ciprskim vprašanjem, vplival pa tudi na odnose s Turčijo in Veliko Britanijo.

V Londonu so dogodki na Cipru in v zvezi z njim izzvali resne skrbi. Listi izražajo danes pesimizem glede tega, kako bo Spodnji dom sprejel najnovejši načrt vlade o ureditvi ciprskega vprašanja. Časniki opozarjajo na primer Palestine in izražajo željo, da bi se Britanci umaknili z otoka. »Observer« pravi, da britanski načrt ne dopušča razdelitve otoka ne njegove priključitve Grčiji, ter poudarja, da bi prišla ena ali druga ureditev v poštev šele v daljni prihodnosti. Medtem pa bi bilo treba Grčijo in Turčijo pozvati, naj v tej ali oni obliki sodelujeta pri upravljanju otoka.

Časnik meni, da Velika Britanija ne more in ne sme zapustiti Cipra prej, dokler ne bo dosežen sporazum, ki bi zaščitil ciprsko prebivalstvo, mednarodni javnosti pa naj da vedeti, da nima nobenih namenov, da bi Ciper za vselej obdržala pod svojo nadoblastjo. »Če je potrebno oporišče, potem naj bi bil Ciper oporišče Atlantske zveze, ne pa Velike Britanije.«

»News of the World« sodi, da ba bila edina ureditev ciprskega problema v tem, da izročijo otok Atlantski zvezi in Bagdadski zvezi. Na ta način bi zahodne dežele vse skupaj prevzele odgovornost, nato pa naj bi se Ciprčani s plebiscitom izrekli za Britansko skupnost ali proti njej.

Ankara, 15. junija (AFP). Zunanji minister Zorlu je sinoči izjavil, da je ciprsko vprašanje stvar, ki zanima samo Veliko Britanijo, Grčijo in Turčijo. Pripomnil je, da je tudi grški zunanji minister Averoff proti temu, da bi o Cipru razpravljali v Atlantski zvezi.

Kar zadeva grški umik iz štaba Atlantske zveze v Izmiru, je Zorlu dejal, da postavlja Grčija glede Cipra zahteve, ki pričajo o njeni nepopustljivosti.

Grška vlada je obvestila britansko vlado o svojem stališču do njenega načrta o Cipru. Po zanesljivih vesteh je načrt odklonila. Sodijo, da pomeni novi britanski načrt o bodoči ureditvi Cipra korak nazaj, ker ne samo ne upošteva načel samoodločbe, marveč daje več pravic turškemu prebivalstvu na otoku, kar je poskus infiltriranja Turčije na Ciper. Vendar ne izključujejo možnosti, da bi grška vlada sprožila tudi svoje protipredloge, zlasti o najbolj spornih točkah britanskega načrta.

Novi načrt določa med drugim tudi prehodno obdobje, v katerem bi imeli Ciprčani samoupravo in bi trajalo brž čas sedem let. Notranje upravne posle bi za ta čas prepustili mešani vladi, v kateri bi bili predstavniki Grkov in Turkov. Britanski guverner bi imel zelo široka pooblastila in bi mu pomagala predstavnika Grčije in Turčije, kar pa je za Grčijo nesprejemljivo, ker je s tem Turčiji pripoznana pravica neposrednega zainteresirane strani.

Nemiri v Kolumbiji

Bogota, 15. jun. (AP) Vojska je dobila ukaz, naj napravi konec nasilju okrog Tolima, jugozahodno od Bogote, kjer so v zadnjih petih dneh ubili več deset ljudi.

Junta, ki je na oblasti, se je sestala z novim predsednikom republike Carlosom in tolimskim guvernerjem Leonardo. Proučili so položaj v tem delu Kolumbije, kjer se nered ponavljajo že 11 let. Po sestanku so objavili, da političnim strankam ni uspelo sporazumeti se o ukrepih za ureditev razmer v tolimskem okraju.

Iz vsega sveta

PAKISTAN

VIHAR V BAHAVALPURU

Karači, 15. jun. (Reuter). Nad Bahavalpurom severno od Karačija je sinoči divjal hud vihar, ki je terjal 5 žrtev. Ceste ter telefonske in telegrafske zveze so bile poškodovane, tako da je kraj začasno odrezan od sveta.

ZDA

DVE JEDRSKI EKSPLOZIJI NA PACIFIKU

Washington, 15. jun. (Reuter). Komisija za atomsko energijo je sinoči objavila, da sta na otokih Bikini in Enivetok včeraj popoldne eksplodirali dve atomski bombi, in sicer v okviru napovedane serije atomskih poskusov, ki jih opravljajo ZDA na Pacifiku. O moči kot tudi drugih podrobnostih o teh eksplozijah komisija za atomsko energijo ni ničesar objavila.

V Tokiu pa so objavili, da so nad Japonsko registrirali nenormalen atmosferski pritisk, ki je posledica včerajšnjih atomskih eksplozij.

JEDRSKE NAPRAVE ZA BRITANSKE PODMORNICE

Washington, 15. jun. (Reuter). Britanska vlada je pripravljena kupiti v ZDA jedrske naprave, ki ženejo atomske podmornice in ki bi jih proizdala električna družba Westinghouse. Te naprave bi veljale okrog 25 miljonov dolarjev.

KENIJA

RAZMERE V JEČAH

London, 15. jun. (Tanjug) Minister za kolonije Lennox-Boyd je v pismenem odgovoru na vprašanje laburistov o položaju v kenijskih ječah izjavil, da je bilo letos 31. maja v Keniji zaprtih 8420 ljudi, med njimi 160 žensk. Laburistični poslanci so povrsto drugih vprašanj, na katera pa niso dobili odgovora. Pravijo, da so se jetniki v pismih sorodnikom pritožili spričo ravnanja jetniških paznikov in težavnih razmerah v ječah. Med drugim ne dajejo niti dovolj pitne vode.

ALBANIJA

STIKI S TURČIJO

Tirana, 15. jun. (Radio Tirana) — Albanska in turška vlada sta se sporazumeli o ureditvi diplomatskih stikov in o izmenjavi diplomatskih predstavnikov na stopnji opolnomočenih ministrov.

GURBI KMETOV IN BORCEV

skriti med drevjem alžirskih gozdov

Nekje v Alžiriji, junija

Gurbi je koča alžirskega kmeta. Te njihove kolibe so še dandanes prav takšne, kot so jih postavljali alžirski predniki v času, ko so se vojskovali z Rimljani in ko so Numidijci pod vodstvom Jugurte začeli osvobodilni boj proti Mariju in Suli, ki sta jih zasužnjevala v imenu svojega cesarskega imperija. Gurbi je nizka, iz blata in kamna zidana koča, s streho iz visoke gorske trave. Tla v notranjosti so sphana zemlja, pokrita z listjem ali, če je kmet nekoliko premožnejši, s pisano preprogo iz domače tkanine. V koči je tudi ognjišče, na katerem pripravljajo kus-kus, vsakdanjo hrano alžirskih felahov — belo, drobno zrnje, podobno našemu prosu, ki ga dobijo iz zmlete pšenice. Evropski priseljenci z Malte, Sicilije in sploh iz Italije, s Korzike pa tudi od drugod so pregnali alžirskega kmeta z dobre zemlje. Zdaj obdeluje skopo zemljo ali pa dela pri priseljencu, s katerim si deli pridelek na pol. Njegov gurbi, njegov dom, ne pozna izobilja, ne pozna prave človeške sreče.

Zato so zdaj oživeli stoletni gozdovi, v njih se skrivajo gurbiji alžirskih borcev, v katerih si odpočijejo po napornih pohodih in bojih. Krepi jih upanje in vera v boljšo prihodnost. Hurija — svoboda — je zanje jasno določen pojem, ki jim pomeni več kruha in kus-kusa za njihove otroke. Pa tudi ti kmetje-borci, ki so glavnina osvobodilne vojske, so mladi ljudje, saj je tri četrtine vsega naroda mlada generacija do 25 let starosti. In v tej svoji mladosti vidijo Alžirci jamstvo zmage, ker verujejo, da ni sile, ki bi lahko uničila neizčrpno moč ljudstva.

POZDRAV MRTVIM TOVARIŠEM

V velikem gozdu se pripravljajo čete na nočni počitek. Borci so posedli v krogu in zapeli svojo borbeno pesem — Pozdrav mrtvim tovarišem. Pesem poje o tistih, ki so padli za domovino in žrtvovali svoja življenja, poziva na boj in se zaklinja žrtvam, da »bomo dali svoja življenja za domovino«.

TRIJE IZDAJALCI

Svoj nacionalni boj, štiriletno vojno imenujejo Alžirci revolucijo in poudarjajo, da so njeni cilji: boljše življenje in zemlja felahom, večja socialna pravica za vse ostale. Politični komisarji alžirske vojske o tem učijo svoje vojake in tako ti laže in bolje spoznavajo, kaj je boj za svobodo, ki ga bijejo in ki terja toliko žrtev, naporov in požrtvovalnosti. Tujcu — prijatelju pa ne pozabijo povedati, da je za končno in popolno zmago nujno potrebna enotnost vse dežele, vseh ljudi.

Odred komandosa je privedel v naše taborišče tri izdajalce, Bili so izčrpani in bedni, ljudje srednjih let, njihovi preplašeni pogledi pa so govorili o tem, da spoznavajo, kaj se je zgodilo in kaj jih čaka. »Že več ko poldrugo leto jih lovimo,« pripoveduje pomočnik bataljonskega obveščevalca. »Služili so Francozom kot stalna izvidnica; dvakrat so odkrili mine, ki smo jih postavili, in to prav tedaj, ko bi morali nanje zavoziti francoski oklepniki. Eden izmed njih je izdal pet kmetov iz svoje vasi, ki so jih takoj pobili. Očitno so jih Francozi skraja prisilili, da so postali njihovi izvidniki, pozneje pa jim je ta posel prišel že v navado.

Te dni jim bodo sodili. Govoril sem z bataljonskim tožilcem in tudi z zagovornikom obtožencev. Oba trdno verujeta v svoje dokaze. Večna kalvarija vseh uporov: neuki ljudje pogosto ne vedo, kaj počno. V revoluciji ne ni kompromisov.

Poslednji stihi alžirske borbene pesmi »Pozdrav mrtvim tovarišem« govorijo tudi o tem neusmiljenem večnem boju proti strahopetcem in izdajalcem, o boju, ki je neogibno in zakonito spremljal vse ljudske vstaje.

Zdravko Pečar

NOVA OFENZIVA NA TJENTIŠTU

Ob Sutjeski raste novo mesto iz šotorov, ki bo sprejelo na desettisoče udeležencev veličastne proslave

Ni ga morda manjšega kraja v naši domovini, o katerem bi slišali v zadnjem času toliko govoriti kot o Tjentištu. Vsega skupaj meri ozko področje, kjer se Sutjeska izvije iz svojih kanjonov in začne teči po zračnejši dolini le nekaj hektarov. Morda prav zato, ker je prostor tako majhen, a tako pomemben, je toliko zanimiv. O Tjentištu beremo že vsak dan v naših časopisih, bodisi v zvezi s pripravami na proslavo na Sutjeski, bodisi v zvezi z raznimi štafetami, pohodi, še bolj poudarjeno pa je zapisano njegovo ime v številnih spominih borcev, ki so preživeli V. sovražno ofenzivo.

Spomenik padlim borcem 1. dalmatinske brigade, ki so v sestavi III. udarne divizije pod vodstvom legendarnega komandanta Sava Kovačeviča na tem mestu prebili sovražni obroč.

Tjentište je bilo pred petnajstimi leti prizorišče ene najbolj krvavih bitk v drugi svetovni vojni. In Tjentište se zdaj pripravlja na novo ofenzivo.

Pred petnajstimi leti se je prebijalo skozi razširjeno dolino Sutjeske, v kraju, ki je izbrisan iz zemljevida, ker so Nemci popolnoma zbrisali vsakršno sled za človeškimi prebivališči, več partizanskih enot, ki so sestavljale glavnino partizanske vojske. Skozi zožene sovražne obroče se je prebila glavnina. Žrtve, ki jih ni pobrala Sutjeska in jih pokopala v svoji pomladni narasli beli vodi, so popadale na Tjentištu in na obronkih nad njim.

»VSE JE NA TJENTIŠTU«

V Sarajevu zaman povprašuješ za podatki o pripravah na proslavo. »Vse je v Foči,« ti porečejo. V Foči ti odgovorijo: »Vse je na Tjentištu.« In Tjentište je te dni postalo prizorišče nove velike ofenzive. Nekaj tisoč ljudi od Foče do Gackega se pripravlja na sprejem preživelih borcev iz V. ofenzive. Sprejeli jih bodo v Foči, sprejeli v Gackem in skupaj si bodo šli naproti na pol pota po novi cesti ter se sestali na Tjentištu.

Tu pripravljajo prenočišča, pripravljajo vse, kar potrebuje človek, ki pride od daleč in ki je oddaljen od prvega zaselka po več kilometrov, da se bo nekaj dni počutil kolikor toliko udobno. Tu pripravljajo pravo pravcato mesto, ki bo sprejelo na tisoče gostov in vseh 8000 preživelih borcev. Tu pripravljajo za padle poslednji dom — velikansko grobnico, ki bo sprejela posmrtne ostanke več kot 4000 padlih junakov.

»Rok je kratek in se nam sila mudi.« V operativnem štabu, ki pripravlja vse potrebno za dostojno proslavo 15-letnice borb ob Sutjeski, nimajo časa. Vsaka minuta je težko odmerjena. In nekaj sto pridnih mladih delovnih rok dela kot za stavo. Velika grobnica je gotova in bo že v teh dneh lahko sprejela narodne heroje in tisoče padlih in umrlih junakov, od katerih za večino ne vedo niti imena. Krajišniki, Sandžačani, Črnogorci, Srbi, Hrvati in tudi Slovenci — ljudje iz vse Jugoslavije, bratje in tovariši, ki so našli isto usodo v eni najhujših preizkušenj, bodo našli tu svoj novi skupni dom.

NOVA VEZ SKOZI NEPREHODNE DOLINE

Vendar vse le ni samo na Tjentištu. Ofenziva teh dni se pričenja že v Foči. Dne 3. junija bodo odprli velikanski spomenik borcem I. proletarske divizije, ki so se udeležili igmanskega marša v četrti ofenzivi — moderno zidano in opremljeno bolnišnico. Pospešeno urejajo novo cesto do bolnišnice, ki je oddaljena dober kilometer od mesta in stoji v enem izmed najlepših krajev ob Drini.

Na proslavi na Tjentištu se bodo srečali udeleženci, ki bodo prihajali z dveh smeri po novi, 60 km dolgi cesti. Na njej zdaj urejajo robove in postavljajo mejnike, zaščitne ograde na mostovih in odstranjujejo zadnje ovire, ki jih povzročajo zemeljski plazovi. Cesto sproti popravljajo za težkimi kamioni, ki vozijo najrazličnejši gradebni material na Tjentište. Za otvoritev mora biti cesta že nekoliko usedena in povsem gotova.

BUKVE V DOLINI SUTJESKE SO OŽIVELE

S cesto je dolina mnogo pridobila. Svetu se je z njo približal pravi naravni biser, ki ga bo hodilo ogledovat na stotine in tisoče potnikov in izletnikov. Tjentište in sosednji obronki bodo iz leta v leto bujneje živeli. Letos živijo obronki posebno življenje. Zdi se, kakor bi vstajali ranjenci, tifusarji, padli. Skupine članov Zveze borcev in mladine hodijo od bukve do bukve in kopljejo pod njimi. Na prvi je okorna roka vrezala ime in priimek ranjenca, ki je podlegel zaradi naporov, na sosednji je ime borca, ki je padel, ko je ranjenca ščitil. In tako od bukve do bukve, pod njimi pa so bili zakopani. Na desetine jih je, na stotine.

Zaradi snega, ki se še zdaj drži na vdrtinah vrhov na Olujku, je bela Sutjeska tudi že vrnila še zadnje borce, ki jih je pokopala pred leti.

Zbirajo se padli iz vseh vrhov ob Sutjeski. Prišli bodo s krajev, ki so še tako nedostopni. Od nekod so jih morali prepeljati s helikopterjem. Kot bi ljudje, ki so se mučili ure in ure, da so zabredli na manjšo vzpetino, ko so sebi in tisočem tovarišev reševali življenje, dobili krila za veliki shod.

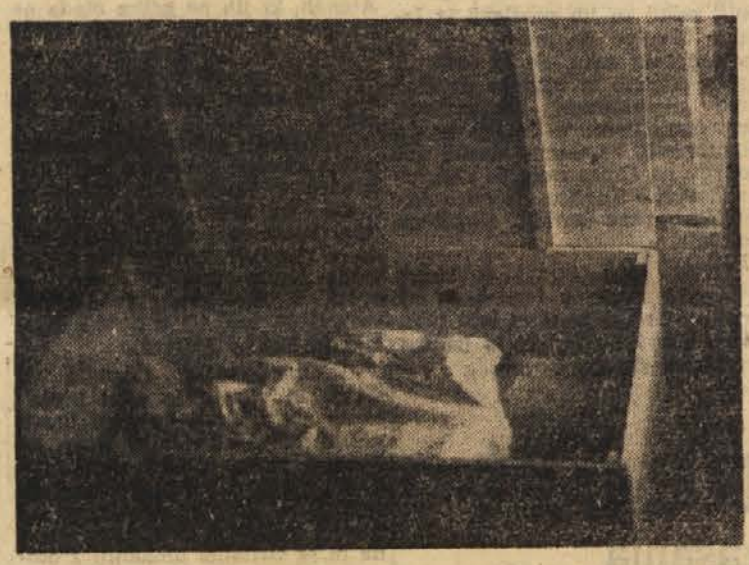
Zbirajo se preživeli in tisoči drugih z njimi po vsej domovini, da obiščejo svoje tovariše, ki so ostali raztreseni po prehodih iznad Sutjeske in so tam končali svojo naporno pot. Zbirajo se tovariši na shod s tovariši, borci z junaki.

Prišli bodo od vsepovsod. Pripravljajo se že nekaj mesecev na to. Prišli bodo mladi in stari. Tu, na Tjentištu se bodo srečali. Ne več izmučeni in ranjeni v nadmočnim sovražnikom. Srečali se bodo padli in preživeli junaki s tistimi, za katere so padali in se bojevali. In ob takem srečanju na zgodovinskem kraju jim bodo pripovedovali iz spominov, hkrati pa sporočili svoje želje in jim predali svoje izročilo. In to izročilo bomo predajali iz roda v rod, da bi se Tjentište večno pomnilo in nikoli ponovilo.

Milko Stolfa

Bosna spreminja svojo podobo z modernimi stanovanjskimi naselji

Okrog 2000 posmrtnih ostankov v V. ofenzivi padlih borcev bodo te dni prenesli v skupno grobnico v Tjentištu

LJUDJE MED SEBOJ

»Lahko bi dala več!«

Peter se je tiho povzpel ob vegastem zidu temnega hodnika do električne plošče. S spretnimi prsti je urno odvil sosedovo varovalko in švignil po mračni veži nazaj v kuhinjo.

»Peter, majhno prošnjo imam do vas,« je nekaj minut za tem potrkala sosedova gospodinja na Petrova vrata. »Naš radio je kar na lepem nehal igrati. Ti šment, ti! Le kaj mu je? Peter, vi veste, kako se tej reči streže, bi hoteli samo pogledati, kaj mu je. Saj ne bo zastonj.«

Peter ji je ljubeznivo obljubil pomoč in se skrivoma namuzal. Iz miznega predala je vzel klešče in odvijač ter se napotil za sosedovo gospodinjo.

»Kar iznenada je utihnil. Kot bi odrezal,« je tarnala gospodinja, ko je Peter odvijal zaščitno ploščo na začelni strani radia.

»Ja, veste, elektrolit je pregorel,« je hitro ugotovil Peter.

»O ježeš, kaj bo sedaj?« se je prestrašila gospodinja.

Peter je skomignil z rameni.

»A, ne bo hudega,« jo je brž potolažil. »Mislim, da imam jaz prav takšnega doma. Čakajte, grem pogledat!« Vzel je elektrolit in odšel.

Ko je stopil v vežo, se je oprezno ozrl naokrog. Tiho je stekel do električne plošče in brž poprivil sosedovo varovalko. Potem je pred vrati nekaj časa ogledoval elektrolit.

»Vidite, sedaj bo pa spet igral,« je bodril potrto gospodinjo, ko se je po nekaj minutah spet vrnil z istim elektrolitom. Pritrdil ga je v radio, zavrtel gumb in zvoki poskočne polke so napolnili kuhinjo.

Gospodinja je zažarela od veselja.

»O, Peter, vi ste pa res strokovnjak,« se je vzradostila. »Saj veste, kako je, če danes nesel radio v popravljalnico. Za prazno figo ti zaračunajo par tisočakov, razen tega ga še slabo popravijo, pa še boljše stvari ti ven poberejo, kajne.«

Ko je gospodinja potisnila Petru v žep papirnat bankovec, se je branil: »Saj ni treba!« pri tem pa ga je mučila radovednost, koliko neki mu je dala.

»No, ja,« je zamomljal na hodniku, ko je potegnil iz žepa petstotak, »lahko bi dala več!«

T. F.

IZJAVA METEOROLOGA BORISA KOLJČICKEGA ZA »LJUDSKO PRAVICO«

Letos pričakujemo vročino

kakršne pri nas že dolgo nismo imeli

»Poletje, ki se približuje, bo zelo vroče, z mnogimi toplimi dnevi in z neznosnimi pripekami«, je izjavil beograjskemu dopisniku »Ljudske pravice« meteorolog Boris Koljčicki. »To velja zlasti za drugo polovico poletja, deloma tudi za september.«

Takšno napoved utemeljuje Koljčicki med drugim tudi s starimi meteorološkimi statistikami, iz katerih je jasno razvidno, da so vsakih 45 let v večjem delu Evrope, pa tudi pri nas, poletja izrazito vroča. Takšna vročina je bila v letih 1778, 1823, 1868, 1913 in naj bi se torej analogno ponovila tudi leta 1958. Druga važna stvar pri določanju te prognoze je bila Koljčickemu kulminacija sončnih peg, ki se prav tako nagiba prav letos.

Iz te splošne napovedi izloča Koljčicki mesec junij. Po njegovem mnenju bo vreme v juniju precej hladno in vlažno, s pogostnimi in močnimi nevihtnimi nalivi, mestoma tudi s točo. Največ dežja lahko pričakujemo od 6. do 15. junija, najtoplejši dnevi v juniju pa bodo od 20. do 25., ko se bo živo srebro v termometru povzpelo tudi do 30 stopinj.

Prvih deset dni v juliju pričakuje Koljčicki zelo toplo in suho vreme s kratkotrajnejšo ohladitvijo približno sredi meseca.

Najbolj vroče bo med 25. julijem in 10. avgustom. Tedaj bo znašala temperatura v senci tudi do 40 stopinj, na soncu pa celo do 65 stopinj. To bodo hkrati tudi najbolj vroči dnevi v letošnjem poletju. Šele okrog 15. avgusta bo nastala manjša ohladitev, nato pa bo spet od 38 do 40 stopinj vročine.

»Čeprav domnevam, da bo poletje vroče,« je nadaljeval Koljčicki, »pa vendar sodim, da tudi v najbolj vročem obdobju ne bo trajne suše, kot je bila leta 1946.«

Svojo prognozo opira Koljčicki na podatek, da smo hkrati tudi v tako imenovanem »vlažnem obdobju«, v katerem ne more nastati katastrofalna suša, ker se od časa do časa ponavljajo nevihtni nalivi in ohladitve. Če pa bi bili v sušnem obdobju kot leta 1946, potem bi nam vročina vse uničila.

Potemtakem bomo imeli vzlic vročim in sušnim dnem, kot pravi Koljčicki, vendarle tudi dovolj deževnih in hladnih dni, kar bo zlasti ugodno za dobro letino vseh kmetijskih pridelkov.

Nekatere razlike niso izključene, zlasti še letos, ko je bila februarja za 6 stopinj topleje kot povprečno v več letih, marca za 5 stopinj hladneje, maja za 5 stopinj topleje itd.

»Vsekakor bo bližnje poletje bolj vroče kot katerokoli v zadnjih desetih letih,« je dejal na koncu meteorolog Boris Koljčicki.

N. K.

ZMEROM GLASNEJŠA PESEM MORNARJEV V BEOGRAJSKEM PRISTANIŠČU

Na Savi in Donavi raste moderno pristanišče, ki bo po svoji zmogljivosti drugo največje v državi

Od lepe modre Donave ostane pri Beogradu samo še znani Straussov valček, pa še ta se le redkokdaj prikrade med rumbe, sambe, mambe in calypso. Vendar ima umazani veletok, ki počasi polzi prek ravnice in skupaj s Savo opaše del mesta, svoj lepoto. Res je le-ta daleč od romantike, pa čeprav jo vzlic komarjem zaljubljeni ljudje tudi tam najdejo; in vendar je lepota: mogočna in impresivna, pač v stilu številk, ki jih kažejo tako statistični podatki o plovbi po njej kakor tudi podatka, da je Donava druga največja evropska reka, ki je plovna v skupni dolžini 2240 km, Beograd pa po iztovorjenem blagu največje jugoslovansko pristanišče.

NAJVEČJI PRISTANIŠČI REKA IN BEOGRAD

Kadar boste prišli v Beograd in se napotili s Kalemegdana počasi proti pančevskemu mostu, bo v prihodnost uprta domišljija lahko dobila realno osnovo. Kaj posebnega sicer ne boste videli, ker si ne boste hoteli umazati čevljev ob obali. Še največ pa boste lahko videli z nasipa pančevskega mostu, zlasti če vam bo v pomoč razlaga nekoga, ki točno pozna načrte velikih del za izgradnjo modernega tovornega pristanišča na Donavi.

Nizko ob tleh proti reki in od reke proti kopnemu so speljani cevovodi. Kakšne pol metra premera imajo in ob tolikih slikah, ki ste jih videli, bi jih nemara imeli za naftovode. Kakor hitro pa bi začele delovati črpalke, bi razumeli, zakaj grc: iz cevi bruhajo velikanske količine mivke. Na tak način poglabljajo strugo, hkrati pa pomikajo breg za nekaj deset metrov proti sredini reke. Črni plovci, ki so drug za drugim zasidrani trideset, štirideset pa tudi več metrov od obale, vam potem pomagajo začrtati ravno črto bodoče obale beograjskega tovornega pristanišča, ki bo prekosilo po svojem prometu nekaj naših morskih pristanišč skupaj, oziroma naše drugo največje pristanišče.

10.000 METROV OPERATIVNE OBALE VZDOLŽ SAVE IN DONAVE

Beograd do nedavnega ni imel niti metra urejene pristaniške obale. Šele pred drugo svetovno vojno so zgradili del odprtega pristanišča na Savi. Vzlic temu pa je imelo tedaj beograjsko pristanišče že več kot milijon ton prometa letno. To ni bilo naposled nič čudnega, saj je Beograd matično pristanišče za pet smeri: gornjo in spodnjo Donavo, za Savo, ki bo v prihodnosti plovna do Zagreba in še više, za Tiso in Begej.

Z naraščanjem prebivalstva pa se mora povečati tudi sedanje beograjsko pristanišče. Po sedanjih načrtih naj bi Beograda ne obremenjevali še s prometom blaga, ki ne bi bilo namenjeno mestu. Tako blago bodo iztovarjali v pristaniščih Obrenovac na Savi ali v Smederevu na Donavi. No, kljub temu pa bi morali glede na sedanji promet, naraščanje števila prebivalstva in izkušnje, ki jih imajo drugod po svetu s podobnimi pristanišči, povečati v takšni meri, da bi lahko sprejelo okrog 3 milijone ton blaga. Zato so začeli s potrebnimi deli, da bi za beograjsko pristanišče zgradili okrog deset tisoč metrov operativne pristaniške obale, ki bo opremljena z vso ustrezno sodobno mehanizacijo.

ŠTIRI PRISTANIŠČA

Pristaniška služba ne bo koncentrirana. Prostranost bodočega Beograda, ki ga bo delila Sava na dva dela, in terenski relief na desni obali zahtevata več pristanišč, da bi lahko skrajšali in olajšali razvažanje blaga po mestu. Razen tega so pogoji za plovbo po Savi in Donavi tolikanj različni, da sta potrebni pristanišči na obeh rekah. Glavno tovorno pristanišče pa bo kajpak na Donavi in bo sprejelo letno na pet tisoč metrih operativne obale več kot milijon ton blaga.

Bazensko pristanišče na levi obali Save bo oskrbovalo mesto na levi strani reke. Tudi to pristanišče bo opremljeno z vsemi potrebnimi napravami in mehanizacijo. Pristanišče se bo razpotegnilo v industrijsko pristanišče za industrijo pri Bežaniji. Na Čukarici, na desni obali Save bodo iztovarjali pesek, gramoz, gradbeni material, premog itd. za mestne potrebe na tej strani reke. Za podobne namene bodo povečali tudi sedanje pristanišče v Zemunu.

Z REČNIMI OMNIBUSI V NOVA KOPALIŠČA

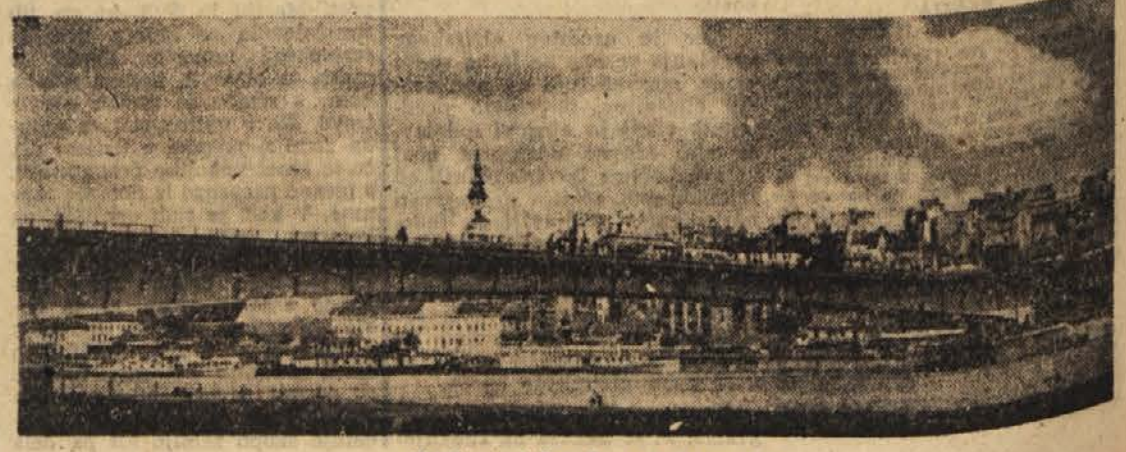
Brez skrbi: če se vam bo zahotelo — kadar bo urejeno beograjsko pristanišče — popeljati po široki rjavi Donavi, vam ne bo treba mimo tovorov in čez tire v pristanišču. Za potniški promet po rekah, ki je sicer počasen, vendar primeren za krajše lokalne vožnje, nadvse pa prijeten za zabavo in izlete, bodo preuredili sedanje tovorno pristanišče pod Kalemegdanom. Tam, kjer danes vidite ob Savi neurejeno pristanišče, polno najrazličnejših tovorov, bo takrat gotovo eno najlepših beograjskih sprehajališč, ob katerem bodo pristajali rečni omnibusi, ki vas bodo v nekaj minutah prepeljali na bližnje otoke, kjer bodo zgradili nova kopališča.

LADJEDELNICA SREDI CELINE

Veliko pristanišče, ki bo ob njem pristajalo vedno več velikih, tudi oceanskih ladij, bo nedvomno povečalo Beogradu značaj pristaniškega mesta. K temu pa bo svoje prispevala tudi ladjedelnica, ki v njej že popravljajo rečne ladje. Ladjedelnica ne bo kdo ve kako velika, vsekakor pa bo sčasoma večja od sedanje, ki je nastala po osvoboditvi, ko so na hitro roko poskušali v nekdanjem prezimovališču popraviti nekaj potopljenih ladij.

Tako bo mornarska pesem v Beogradu vedno glasnejša, saj bo sčasoma postal pravi pristaniški Babilon. Kalna reka bo tedaj polzela mimo osvetljenih kamnitih obal. In kadar se bodo razdivjale vode, jih ne bodo mogle premakniti in izdolbsti, kot so sedanjo obalo, ki jo zdaj z mnogo truda in znoja ravnajo človeške roke.

si

Novi most čez Savo v Beogradu

ZAKLJUČEK SKUPŠČINE ZVEZE INŽENIRJEV IN TEHNIKOV SLOVENIJE

Pomoč DIT pri izpolnjevanju gospodarskih nalog

Življenje narekuje čimvečjo množičnost organizacij inženirjev in tehnikov

Ljubljana, 15. junija — Danes je skupščina Zveze inženirjev in tehnikov Slovenije zaključila svoje delo. O delu Zveze je poročal tajnik inž. Janko Torkar in predvsem obravnaval njeno delovanje v minulem obdobju, medtem ko so neposredne tekoče naloge Zveze inženirjev in tehnikov, zlasti v zvezi z izvajanjem perspektivnega petletnega plana, nakazali v razpravi.

DIT V VSE OKRAJE

V razpravi so mnogo govorili o organizacijskih vprašanjih. Že tajnik je omenil, da imajo od osmih slovenskih okrajev društva inženirjev in tehnikov v koprskem, celjskem in kranjskem okraju, ustanovitev pripravljajo v okraju Nova Gorica in Murska Sobota, brez društev pa sta še ljubljanski in novomeški okraj. Glede na dejstvo, da tako sekretariat za industrijo kakor tudi okraji pričakujejo pomoč društev inženirjev in tehnikov pri izpolnjevanju nalog petletnega perspektivnega plana, ki načenja gospodarska področja, ki so bila doslej zapostavljena, je še zlasti važno, da so DIT ustanovljena po vseh okrajih. Tako bo moč pravilno razporediti strokovnjake, da bodo čim učinkoviteje pomagali.

Zelo uspešno dela DIT v celjskem in mariborskem okraju in tudi v kranjski tovarni »Iskra« dosega lepe uspehe, zlasti v vzgojnem delu. DIT v »Iskri« je organizator predavanj, spremljanih s strokovnimi filmi, ki jih je obiskovalo že okrog 2000 ljudi. V svoje društvo bodo vključili tudi mojstre in visokokvalificirane delavce, medtem ko elektro in strojna sekcija že delata in močno je tudi društvo orodjarjev. Širok krog članstva, to je kvalicifiranih in visokokvalificiranih kadrov, sta pritegnili tudi elektrotehniško in društvo za varilno tehniko, ki ljudi šolata in izpopolnjujeta.

VPRAŠANJE ČLANSTVA 4000 ABSOLVENTOV KMETIJSKIH ŠOL

Vprašanje množičnosti organizacij inženirjev in tehnikov je, kot je pokazala razprava, povsod aktualno. Društvo kmetijskih inženirjev in tehnikov šteje 900 članov, ostane pa odprto vprašanje za okoli 4000 absolventov nižjih kmetijskih šol, ki delajo bodisi na socialističnih kmetijskih gospodarstvih in ekonomijah, bodisi da so zasebni kmetovalci. Postali naj bi člani sekcij in izredni člani DIT, ki bo usmerjalo njihovo delo, da bodo prispevali k hitrejšemu razvoju kmetijstva in socialističnih odnosov na vasi. Za širšo vključitev v DIT se vnemajo tudi beli rudarji v Lendavi in drugi. Sklenili so, naj bi omogočili sodelovanje vseh, ki imajo voljo do dela, kajti življenje narekuje, da postanejo organizacije inženirjev in tehnikov čimbolj množične. Formalno pa naj bi vprašanje članstva uredila skupščina Zveze inženirjev in tehnikov Jugoslavije.

Za novega predsednika Zveze inženirjev in tehnikov Slovenije so izvolili inž. Pavla Žavcerja, tajnik pa je ponovno inž. Janko Torkar.

Okrajni odbor Ljudske tehnike Ljubljana je sprejel patronat nad tremi naselji mladinskih delovnih brigad: Korenitka, Velika Loka in Trebnje. V naselja je Okrajni odbor LT poslal dva instruktorja, ki sta dobila na razpolago za vsako naselje po eno kolo, moped, motorno kolo, razen tega pa so naselja dobila tudi 7 traktorjev. Instruktorja sta najprej organizirala po naseljih odbore LT, potem pa začela predavati na tečajih o tehniki. V enem mesecu je poslušalo okrog 450 mladincev 15 predavanj. Uspehi tehnične vzgoje v naseljih so naslednji: kolo se je navadilo voziti 143 brigadirjev, moped 45 mladink in mladincev, avto-moto tečaj obiskuje 44 mladincev, traktorski tečaj je uspešno zaključilo 86 mladincev od 106 prijavljenih.

Čeprav je instruktorjem primanjkovalo raznih tehničnih pripomočkov za pouk, so uspehi prav lepi, brigadirji in brigadirke pa so zadovoljni, da ne bodo zgradili samo ceste, ampak se tudi marsikaj koristnega naučili za življenje. Na sliki: Brigadirji z instruktorjem.

KORISTNA POBUDA KOMISIJE ZA VARNOST PROMETA V PTUJU

S prometno vzgojo pričnimo pri najmlajših

Komisija za varnost prometa pri občinskem ljudskem odboru v Ptuju posveča posebno skrb za vzgojo najmlajših državljanov glede prometnih predpisov in prometne varnosti. V povezavi z avtomoto društvom in učiteljstvom poskušajo na vseh šolah ustanoviti krožke pionirjev, v katerih bi se šolarji seznanili s prometnimi predpisi. V nekaterih šolah so krožki zelo živahni.

Pred tednom so na nogometnem igrišču v Ptuju priredili ocenjevalno vožnjo pionirjev s kolesi, ki naj bi pokazala, koliko je bilo delo teh krožkov uspešno. Povabili so vse šole v ptujski občini k sodelovanju, ocenjevalne vožnje pa se je udeležilo samo osem šol. Pionirji so vozili s kolesi po začrtani poti, ki je bila obeležena z raznimi prometnimi znaki, katere so morali upoštevati. Razen tega so bili tudi »prometni miličniki« iz vrst pionirjev, ki so usmerjali promet. Rezultati ocenjevalne vožnje so bili razveseljivi. Mali vozači so pokazali prav dobro znanje prometnih znakov in predpisov. Prvo mesto je zasedla ekipa pionirjev iz Hajdine, drugo iz šole Vurberk, tretje mesto pa so osvojili pionirji iz Markovc. Ekipe in posamezniki so ob zaključku ocenjevalne vožnje prejeli v dar praktična darila.

Nedvomno je bila ta prireditev koristna in je treba dati prirediteljem vse priznanje za to pobudo. Čudno je samo to, da je bil odziv tako majhen. Pogrešali so šole iz vasi ob glavni cesti Ptuj–Maribor, kjer bi znanje prometnih predpisov pionirjem najbolj koristilo, pa tudi ekipo iz Ptuja. Ptujski pionirji so se sicer ocenjevalne vožnje udeležili spontano, kar kaže njih zanimanje za to stvar, čeprav le-tega učiteljstvo ni podprlo. -mr.

Od vsepovsod

Kulturni teden v občini Maribor-Center

Občinski svet Svobod in prosvetnih društev Maribor-Center je začel kulturni teden z revijo mladinskih in pionirskih zborov. Do konca tega tedna so imeli več prireditev. Med drugim nastop malih harmonikarjev in godbe na pihala KUD Pošta, revijo moških in mešanih zborov in revijo dramskih skupin. Več kulturnih prireditev so pripravila še društva: »Franjo Marolt« v Malečniku, pevsko društvo »Marijan Koren« v Kresternici, PD Ruperče in PD Vodnik-Gaj nad Mariborom.

Kulturni teden prirejajo z namenom, da bi poživili amatersko kulturno dejavnost v občini Center.

Zobna ambulanta in ambulatorij tudi pri Vidmu

V občini Videm ob Sčavnici, ki je izrazito kmetijska, so v zadnjem času močno napredovali tudi na področju zdravstva. Najprej so ustanovili zdravstveno postajo, pod njenim okriljem delujeta tudi posvetovalnica za otroke in posvetovalnica za žene, ki pa sta žal še vedno preslabo obiskani, letos 1. julija pa bodo predvidoma odprli še zobno ambulanto, kar bodo občani, ki so morali sedaj hoditi k zobozdravniku v oddaljeno Radgono ali Ljutomer, prav gotovo toplo pozdravili. V doglednem času nameravajo odpreti še lekarno. Pomembna pridobitev za Videm in okolico je tudi laboratorij; opremo zanj je dobila zdravstvena postaja od mednarodne organizacije UNICEF. Tudi laboratorij bo začel delovati letos 1. julija.

Občina Videm se je v zdravstvenem pogledu že močno osamosvojila in napredovala, z zdravstvenim prosvetljevanjem občanov pa bodo dosegli še to, da bodo ljudje tudi znali ceniti te pridobitve.

Jože Horvat razstavlja v Skoplju

Slikar-amater Jože Horvat, rojak iz Murske Sobote se vztrajno uveljavlja s svojo ustvarjalnostjo na področju slikarstva v abstraktni smeri. Po razstavi svojih del v Varaždinu, Murski Soboti in Zagrebu je nedavno razstavljal v Mariboru, te dni pa razstavlja v umetniškem paviljonu v Skoplju od 16. do 30. avgusta pa se namerava s svojimi slikami predstaviti še reškemu občinstvu v galeriji Korzo.

Tako uspešen napredek slikarja — amaterja je vsekakor presenetljiv in dokazuje njegovo ustvarjalno vztrajnost.

Sto let podzemeljske šole

V prijaznem Podzemlju pri Metliki se pripravljajo na slovesno počastitev stoletnice, odkar je bila tu ustanovljena osnovna šola. Pokroviteljstvo nad prireditvami, ki so se že začele in bodo trajale do glavnega slavja 22. junija, je prevzel inž. Jože Berkopec, direktor Kmečke knjige v Ljubljani. 5. junija so gostovali v Podzemlju metliški dijaki in odrasli s Frankovo dramo »Jezusovi apostoli«. Ta teden bodo v Podzemlju zanimiva zdravstvena, kmetijska in druga predavanja s filmi, odprli bodo pet razstav, 17. junija jih bodo obiskali metliški harmonikarji, 21. junija pa mladinci iz Gribelj z veseloigro »V Ljubljano jo dajmo«. 19. junija bo kmetijsko predavanje tudi v Gribljah. V nedeljo, 22. junija bo zjutraj ob osmih slavnostna seja šolskega odbora v Podzemlju, ob devetih pa bodo na šoli odkrili spominsko ploščo znanemu belokranjskemu prvoborcu inž. Janezu Marentiču. Ob pol 10. uri bo slovesna akademija učencev domače in okoliških šol, ob enajstih pa bodo pokazali praktično delo s kmečkimi stroji. Popoldne bodo prireditve zaključili z ljudskim rajanjem.

Pripravljalni odbor vabi zlasti na zaključno slovesnost vse učitelje, ki so kdajkoli poučevali v Podzemlju ob Kolpi, kakor tudi vse učence osnovne šole.

Pokazali so, kaj zmorejo

V nedeljo je mladina iz Vučje vasi pripravila kulturno prireditev. Za uvod so izvajali pionirji-tamburaši slovenske narodne pesmi, mladina pa je igrala Molierovo komedijo »Scapinove zvijače«. Igralci so vzlic pomanjkljivostim: slabemu odru in majhnemu prostoru v šoli, vloge zelo dobro odigrali. Igro je režirala tovarišica Milka Bolka. Za zaključek je zaigral še mladinski tamburaški kvintet, ki je občinstvo zelo navdušil. Prebivalci so bili kulturne prireditve mladiče prisrčno veseli, kar so potrdili z burnimi aplavzi. L. J.

Novosti letošnjega Gorenjskega sejma

Tudi letos bo v Kranju od 1. do 11. avgusta Gorenjski sejem, osmi po vrsti. Letošnji sejem bo dal poudarka predvsem turizmu in razstavi blaga za široko potrošnjo. V zvezi s tem pripravljajo posebno turistično razstavo, razstave lova in ribolova, obrtno razstavo s posebnim poudarkom na gorenjski domači obrti itd. Nadalje bo trgovinska zbornica pripravila posebno samopostrežno trgovino, »Hidromontaža« iz Maribora bo praktičnо prikazovala uporabo prainih strojev v posebno urejeni prainici, Tovarna emajlirane posode iz Celja pa praktično uporabo posebnih novih loncev itd. V času sejma bodo tudi razne degustacije mlečnih izdelkov, »Argo« juh itd. Vse blago, ki bo na sejmu razstavljeno, bo tudi naprodaj. Za sejem se je doslej prijavilo približno 200 razstavljavcev. Industrija bo razstavljala samo izdelke, ki pridejo v poštev za turizem in široko potrošnjo. Kr

Položaj v odkupu in na trgu

Iz suše v močo

Cene se trdno drže, za pojemajoče pridelke pa že močneje naraščajo — Izobilje češenj, prve hruške, ribezelj in kumarice — Peteršilja ni dobiti niti v apoteki

Koper, 14. junija. — Po hudi suši, ko je šlo za nohte že vsem kulturam razen trti, se je ta teden nakapalo v razpokano zemljo precej moče. Pokrajina ob slovenski obali je kakor odeta v novo zelenje, od morja gori v istrske griče. Dobro, da je tako. Ali z zakasnelo vegetacijsko dobo časa ni moč več dohiteti. Kmetijstvo ob obali bo zastran tega, objektivno rečeno, utrpelo precej izgube. Koliko, tega za zdaj še ni moč presoditi. Zalivanje v sušnih dneh ni kdove kaj zaleglo. Vse priznanje pa velja koprski okrajni »Vodni skupnosti« za škropilne agregate, saj bi sicer potrošniki ne dobili niti tistih prgišč solate. (Letošnja izkušnja jasno pravi, da bi nam ne smelo biti žal sredstev, da bi za morebitne prihodnje stiske bili oboroženi s celo brigado takšnih škropilnih agregatov, ki črpajo iz Rižane in drugih strug vodo, ki bi sicer brez haska odtekla v morje!)

Čeprav je suši sledil teden izdatnejše moče, se položaj v odkupu in na trgu ni bistveno spremenil, kakor je to sicer značilno v normalnih vegetacijskih obdobjih, ko rani pridelki naraščajo v obilje in cene popuščajo. Tako v odkupu kakor tudi na trgu se cene nekako ustaljeno drže. Potrošniku še ni bilo v teh tednih kdove koliko laže. Med drugim povejmo, da je te stabilnosti v cenah krivo tudi to, ker blago precej »beži« čez okrajno mejo, medtem ko v potrošnih središčih, Kopru, Izoli in Piranu, občuti potrošnik celo pomanjkanje blaga. Mnogi kmetje, zavedajoč se položaja, se raje z blagom podajajo na daljšo pot, mimo svoje zadruge in čez okrajno oz. republiško mejo. Upoštevati pa je tudi treba, da se turistična središča ob obali ter počitniški domovi že polnijo s turističnimi potrošniki, ki tudi terjajo svoje z živilskega trga.

Ob koncu tedna je bil na koprski tržnici glede prodajnih cen naslednji položaj: novi krompir 50 do 60 din za kg (cena naraščа), čebula 60 do 70, zelje 65 do 75, jedilne bučke 65 do 70, solata 100 do 110, grah 55 do 65 (cena naraščа, ker gre z grahom h kraju). Zadnje dni so se že pojavile tudi kumarice po 130, medtem ko paradižnika ni pričakovati pred koncem junija. Korenjčka, zelene in rdeče pese zaradi suše sploh ni ali pa samo v revnih stebelcih. Peteršilj pa je takšna redkost, da ga ne dobite niti v apoteki — tožijo žene. Če ga pa že kje staknete kakor presenečenje, potem si na tehtnici zares presenečeni izračunate, da stane kilogram peteršilja nad 1000 din! Le kako, da ob obali ni vrtnarja, ki bi se odločil za peteršilj?

Na trg prihaja čedalje več sadja in jagodičja. Češenj je za zdaj največ in v izobilju po 40 do 60 din. Letina je prav dobra, težave so z obiranjem. Potrošniku pa se cene upravičeno zde le nekoliko previsoke. Posebno gospodinjam, ki iščejo češnje za vkuhavanje in jih morajo plačati po 70 do 80 din. Prve hruške nihajo med 120 in 130 din, ribezelj med 110 do 120, medtem ko se jagode čvrsto drže na najmanj 130. Za drugo sadje pa napovedujejo pridelovalci dobro letino, za fige, breskve in marelice.

Na koprski tržnici se vsak dan srečujeta socialistični in privatni sektor. Med njima pa potrošnik. Ne da bi podrobneje navajal za posamezne vrste blaga razlike v cenah, velja na splošno, da znaša razlika v cenah povprečno za 10 din (o, kako imenitno smo se navadili vse računati in zaokroževati na »okrogle številke«, kajne?). Pri posameznih pridelkih pa je včasih razlike tudi od 20 do 30 din. Intervencija socialističnega sektorja je v Kopru še vedno prešibka, da bi mogla zaleči. Velja pa še to, da tudi potrošniki sami niso kdove kako občutljivi zastran tega! Med drugim bi bilo zelo priporočljivo, če bi postavili na tržnici primerno tablo in nanjo vsako jutro zapisovali cene socialističnega sektorja. Sodim, da bi to precej zaleglo: potrošnik bi imel vsaj orientacijo na očeh, privatni sektor pa bi tudi ne mogel kar tako mimo tistih številk!

Čisto na kraju še lepo prošnjo občinskemu Zavodu komunalne dejavnosti: Tista edina svetilka je spet ugasnila in tržnica je od večera do jutra zavita v temo. Pomagajmo ji, zlasti še, ker je na tržnici pozno v večer postalo nenavadno živo, odkar so odprta vrata letnega kina! **Francè Gerželj**

OKRAJNA LJUDSKOPROSVETNA REVIJA V KOPRU

Razvoj kulturne dejavnosti

Koper, 15. junija — Po končnih okrajno-prosvetnih revijah, ki so jih Svobode in prosvetna društva priredila v minuli sezoni po vseh občinah, je bila danes v Kopru zaključna prireditev v obliki ljudskoprosvetne revije. Dopoldne je bilo v gledališču kritično posvetovanje o delu društev v pretekli sezoni.

Na posvetovanju, ki so se ga udeležili številni delegati in gosti, je o delu društva ter o kulturno-prosvetni politiki govoril predsednik Okrajnega sveta Svobod in prosvetnih društev Ivan Mavsar. V zvezi s tem poročilom so delegati razpravljali o kulturni in vzgojni problematiki v posameznih občinah in sprejeli naloge za nadaljnje delo.

Splošna ocena piše, da so društva v razmeroma kratkem času dosegla precejšnje uspehe. Dejavnost društev se ni samo razširila, ampak se je tudi vsebinsko poglobila v duhu socialistične graditve. Minula društvena sezona je bila najbolj plodna po osvoboditvi v tem delu Slovenskega Primorja. Društva so začela politično in organizacijsko utrjevati ljudsko-prosvetno življenje. Za svoje delo so organizirala mnoge gospodarske organizacije, občinske ljudske odbore, politične in družbene organizacije, zlasti ZKS in SZDL. Ta naraščajoča zainteresiranost in večja materialna pomoč je odločilno vplivala na aktivnost društev.

V okraju je sedaj 12 Svobod. 38 prosvetnih in dve mladinski kulturni društvi, ki imajo skupno 6141 članov. Lani decembra so bila ustanovljena štiri nova društva, število članov pa je naraslo za 778. Ta društva so v zimski sezoni organizirala nad 700 prireditev in nastopov, udeležilo pa se jih je nad 117.000 hvaležnih gledalcev in poslušalcev. Društva v Postojni, Sežani, Pivki, Piranu, Senožečah so precej razširila svojo dejavnost s prirejanjem zabavnih večerov, z revijami neznanih talentov, glasbenimi literarnimi večeri itd.

ROBERT FINNEGAN

Sežgane PODOBE

42

Nabrala je oči. Dan je dovolj hitro dvignil roko, da je odbil kozarček, ki mu ga je hotela vreči v glavo. Kozarček se je razbil na tleh. Dan je skočil pokonci, ona pa se je vrgla nanj in udarjala z obema rokama.

Dan jo je zgrabil za roko. Poskušala ga je ugrizniti in tedaj jo je udaril po ustih.

»Spusti me, ali pa bom kričala,« je zagrozila.

»Prenehaj s tem. Slišiš!« je prosil Dan.

Zakričala je tako močno, da jo je spustil. Še tisti hip se je vrgla nanj. Dan ji je poskušal z eno roko obvladati njeni roki, z drugo pa ji je poskušal zamašiti usta. Ko mu to ni uspelo, jo je odrinil od sebe, tako da je padla po tleh.

Ko je spet hotela zakričati, ji je Dan rekel:

»Ne bodi prismojena. Če bo kdo prišel, bom moral predati tisto sliko policiji.«

Sedela je na tleh in težko dihala. Zakričala pa ni več. Iznenada se je pognala na noge in stekla k peči po grebljico. Dan je pograbil mali stol in ga dvignil prd sebe kakor ščit. Mariana ga je poskušala obiti, vendar jo je s stolom vedno zadržal. Ko pa je z grebljico zamahnila, je le za las zgrešila Danov nos. Tedaj jo je zgrabil in ji iztrgal orožje iz rok.

»Za vraga vendar, bodi pametna Mariana!« ji je rekel.

Spet se je zagnala vanj. Dan pa jo je tedaj tako močno udaril po obrazu, da ji je zaprlo sapo. Nato jo je močno stresel in jo porinil na naslonjač.

»Če ne boš prenehala, te bom nesel pod tuš,« ji je rekel.

»Daj mi tisto kuverto!«

»Najprej mi povej, kje si jo dobila, kdaj si jo dobila in kako si jo dobila.«

»Daj mi tisto kuverto!« je kričala.

»S kričanjem si ne boš pomagala!«

Nekaj hipov ga je jezno gledala, potem pa potrto odšla k omarici s pijačami in si nalila še en kozarček žganja.

»Koliko zahtevaš zanjo?« ga je vprašala.

»Ničesar. Hočem le vedeti, kako si prišla do nje.«

Dan si je počesal lase in si popravil kravato pod suknjič.

»Dala ti bom tisoč dolarjev.«

»Ne potrebujem tvojega denarja!«

Dan je spet sedel v naslonjač. V kotičkih njenih usten se je pokazal smehljaj. Natočila si je še en kozarček. Ko se je obrnila proti njemu s kozarčkom v roki, se je začela smejati.

»Obnašava se kakor otroka,« je rekla.

»Hočeš reči, da se ti obnašaš kot otrok.«

»Tudi ti.« Prišla je do njegovega stola in namrščila obrvi. »Au! Ranil si me.«

»Nisem ti mogel dovoliti, da mi razbiješ glavo s tisto grebljico.«

Zasmejala se je in mu ponudila pijačo.

»Na, vzemi, barabica!«

Vzel je kozarček in še preden se je zavedel, mu je že sedela v naročju. S prsti mu je počesala lase in pritisnila svoje ustnice na njegove.

»Midva se razumeva,« je rekla.

»Ali res?« je vprašal Dan. »Nisem popolnoma prepričan.«

»Jaz sem hudobna. Vem, da nisem ustvarjena tako, da bi bila dobra. Ali te to moti?«

»Moti me, ker ne vem, kako si dobila tisto kuverto.«

»Rada te imam, kadar si grob z menoj!« Zopet ga je poljubila tako, da se mu je zamotilo v glavi. »Pojdiva v drugo sobo!«

»Nekaj mi še nisi odgovorila.«

»Ali nočeš v drugo sobo z menoj? Ne bova se odzvala, niti če bo kdo zvonil, niti če bo kdo telefoniral. Sama bova.«

»Kje si dobila tisto kuverto?«

»Tvoja bom. Popolnoma.« Spet ga je poljubila. »Vrni mi kuverto.«

»Še vedno želim vedeti; kako si jo dobila.«

Mariana ga je udarila in se dvignila.

»Ali je to vse, kar ti pomenim?«

»Zakaj mi ne poveš?«

»Ali ti to pomeni več, kakor ti pomenim jaz?«

»Važno je.«

Vzela si je še eno cigareto in jo prižgala.

»Od Glocharja sem jo dobila. To veš.«

»Kdaj?«

»Kakšen pomen pa naj ima to?«

»Glochar je bil včeraj zastrupljen.«

»Dan, vse to ni v nobeni medsebojni zvezi. Ti to dobro veš!«

»Zakaj potem prikrivaš, kako si dobila kuverto,«

»Glocharju sem plačala 500 dolarjev zanjo. Grozil je, da bo slike razdelil naokrog, če mu ne bi plačala. Tako sem pristala. To sliko je pokazal tudi Kentu.«

»Vem.«

»Odkod veš?«

»To ni važno. Kdaj si šla h Glocharju po sliko in negativ?«

»Nisem šla k njemu. Poslal jo je po pošti.«

»Lažeš.«

»Oh, poglej, poglej! Sedaj me še zmerjaš z lažnivko!«

»Želim samo zvedeti, kako si jo dobila.«

»Videti je, kot bi mislil, da sem ga zastrupila. Če je tako, zakaj piješ ta konjak.«

Dan je pogledal kozarček v svoji roki.

»Nisem ga niti pokusil.«

Približala se mu je in mu vzela kozarček z roke. Odpila je malce in mu ga vrnila.

»Ali boš sedaj pil?«

»Da.« Kozarček je takoj prinesel do ust. Potreboval je požirek nečesa žganega.

»Če ti bom povedala, kako sem dobila kuverto,« ga je proseče vprašala, »ali mi jo boš vrnil?«

»Bomo videli.«

»Včeraj popoldne sva se sešla z Glocharjem. Plačala sem mu, on pa mi je dal kuverto z negativom in sliko.«

»Ali si bila pri njem v njegovem ateljeju?«

»Ne. Zmenek sva imela v bifeju.«

»V katerem bifeju?«

»Pri Baliju v ulici Montgomery.«

»Kdaj pa?«

»Okrog štirih popoldne.«

»Ob štirih sem videl Glocharja pri dvigalu v stavbi, kjer je imel Barney Price svojo pisarno.«

»Potem pa sva se bržkone sešla prej. Najbrž je bilo okrog treh.«

Dan se je dvignil in začel hoditi gor in dol. Mariana ga je zaskrbljeno spremljala z očmi.

SVETOVNO NOGOMETNO PRVENSTVO

JUGOSLAVIJA TRIKRAT VODILA

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Ker je Francija premagala Škotsko z 2:1, imata sedaj Jugoslavija in Francija enako število točk — 4. Glede na lestvico bi bila prva Francija, druga pa Jugoslavija, vendar bo po najnovejših vesteh odločal o prvem in drugem mestu žreb. Torej za sedaj še ni moč reči, s kom se bomo srečali v četrtfinalni tekmi.

Današnja tekma je bila doslej na svetovnem prvenstvu najslabša igra Jugoslovanov. Igrali so lagodno, v veliki meri pa je na njihovo igro vplivala tudi izredna ostrina Paragvajcev, ki so bili sicer tehnično slabši nasprotniki, vendar nilo izbirali sredstev, da bi prišli do žoge. Tako je bil že v prvem polčasu poškodovan Šekularac, v drugem pa Zebec, ki se je po treh minutah spet vrnil na igrišče.

KAKO SO PADALI GOLI?

1:0: Petaković je prodrl po levi strani in podal žogo v kazenski prostor Paragvajcev. Ognjanović je v polnem teku s šestih metrov poslal žogo v prazna vrata, ker je vratar že prej šel Petakoviću naproti.

1:1: Aguera je streljal proti našim vratom po zemlji. Žoga je zadela Parodija, ki je bil kakšnih pet metrov od Beare, in se od njegove pete odbila v sam levi spodnji kot. Beara se je vrgel, vendar je bil prepozen, ker je žoga spremenila smer.

2:1: Pred tem je Veselinović zamudil stodstotno priložnost za gol. Z enajstih metrov je streljal prek vrat. Vendar so naši kmalu spet dobili žogo, in sicer je prišla do Veselinovića. Z več kot 20 metrov je, ko nihče ni pričakoval, iz obrata streljal v levi spodnji kot. Vratar se je vrgel, vendar žoge ni zadržal v rokah.

2:2: Parodi je prodiral sam proti Beari. Le-ta je šel iz vrat, se mu vrgel pod noge in odbil žogo, ki je prišla do Aguera, ki je s približno 20 metrov zadel prazna vrata. Stranski sodnik je dvignil zastavico in reklamiral offside, vendar se glavni sodnik Macko ni zmenil za njegovo intervencijo.

3:2: V 28 minuti je Rajkov prejel žogo in s približno 30 metrov streljal v spodnji desni kot. Vratar Aguilar ni reagiral.

3:3: Gol, ki je bil plod nepazljivosti naše obrambe. Pustili so, da je Parodi neoviran streljal in žoga se je od vratnice ter Beare odbila v vrata.

Še po izenačenju so imeli naši priložnost za zmago. V 87. minuti je bil Rajkov sam v kazenskem prostoru, vendar je žogo poslal čez vrata.

Na današnji tekmi so bili Jugoslovani vseskozi v premoči, kar kaže tudi število kotov 7:2 za nas. Paragvajci so se v glavnem omejili na protinapade, ki pa so bili zelo nevarni, saj so večinoma šli prek njihovega najboljšega igralca, levega krila Amerile. Dokaz ostre igre je tudi, da je sodnik Macko dosodil kar 45 prekrškov! Večina izmed njih pa je bila v našo korist.

Brzojavke

● **VARŠAVA,** 15. jun. (Reuter). — Na atletskem mitingu v Varšavi je sovjetska atletinja Marija Itkina izenačila svetovni rekord na 400 m s časom 52,6 sek. Na istem tekmovanju je Francoz Delacour pretekel 100 m v 10,3.

● **BERKLEY,** 15. jun. (AP). — Na atletskem tekmovanju je Glenn Davis dosegel nov svetovni rekord na 440 yardov s 45,7 sekunde. Prejšnji rekord je imel Jimmy Lea s 45,8. Na istem tekmovanju sta Oerter in Babka vrgla disk 56,74 m, na eno miljo je zmagal olimpijski zmagovalec Delaney s 4:03,5, v višino pa je skočil Stewart 206 cm.

● **BOLOGNA,** 15. jun. (AFP). — Na mednarodnem srečanju mladinskih reprezentanc v vajah na orodju je Italija premagala Jugoslavijo z 279,59 : 269,90 točke. V vseh disciplinah so kot vrsta zmagali italijanski mladinci.

● **BLACKPOOL,** 15. jun. (Reuter). — Na mednarodnem plavalnem dvoboju je Velka Brtanija premagala Francjo s 103 : 52 točkami. Francoz Christofer je dosegel nov evropski rekord na 110 yardov in 100 m hrbtno s časom 1:02,9 minute. Anglež Black je na 220 yardov metuljčka plaval letos najbolje na svetu — 2:23,3 minute.

● **SOFIJA,** 15. jun. (Tanjug). — Po VI. kolu mednarodnega šahovskega turnirja v Sofiji je Jugoslovan Vukčević na tretjem mestu s 3,5 točke za Gurgenidzejem (SZ) in Mincvom (Bolgarija), ki imata po štiri točke. Do konca turnirja je še pet kol.

● **PRAGA,** 15. jun. (Tanjug). — V tekmovanju za Donavski pokal se je Ruda Hvezda uvrstila v nadaljnje tekmovanje. Včerajšnja tekma proti »Vojvodini« iz Novega Sada je bila končana, kot prva v Novem Sadu, brz gola in se rezultat ni spremenil niti po dveh podaljških. Pri žrebanju pa »Vojvodina« ni imela sreče.

● **BUDIMPEŠTA,** 15. jun. (Tanjug). — Navzlic včerajšnji zmagi nad Tatranom s 4:3 (4:1) je madžarski klub MTK izpadel iz nadalnjega tekmovanja za Donavski pokal. Po obeh tekmah je bilo namreč stanje v golih izenačeno, žreb pa je bil naklonjen češkemu moštvu.

● **MOSKVA,** 15. jun. (TASS). — V prijateljski nogometni tekmi je moskovski Spartak premagal Concordio iz Hamburga s 3:1.

● VARŠAVA, 15. jun. (Tanjug). V Lezsnu pri Poznanju je predsednik poljske vlade Cirankiewicz otvoril danes sedmo svetovno prvenstvo v jadralnem letalstvu, ki se ga med 60 letalci iz 13 držav udeležujejo tudi Jugoslovani.

● BEOGRAD, 16. jun. V srečanju ženske zvezne košarkarske lige je Radnički premagal »Split« s 75:51.

● SUBOTICA, 15. jun. (Tanjug). — V kvalifikacijski tekmi za vstop v zvezno nogometno ligo je moštvo Spartaka premagalo Napredak iz Kruševca z rezultatom 6:0 (2:0).

● ZRENJANIN, 15. jun. (Tanjug). — Srečanje nogometnih moštev domačega Proleterja in »Splita« v okviru kvalifikacijskega tekmovanja za vstop v zvezno nogometno ligo se je končalo neodločeno 2:2 (1:2).

● BUKAREŠTA, 15. jun. (Tanjug). — Moštvo beograjskega Radničkega se je uvrstilo v polfinalno tekmovanje za donavski pokal, ker je danes premagalo v Bukarešti moštvo »Štinca« iz Temišvara z rezultatom 3:1.

Rezultati iz Maribora

Ženska košarkarska zvezna liga: Crvena zvezda Beograd — Branik 56:28 (37:19). — Zvezna atletska liga moški — Branik 24.614, Maribor 22.645, ženske — Branik 10.307, Maribor 9.489.

Nogomet: Kovinar — Solin 2:2 (1:1). Pionirsko prvenstvo Solvenije: Branik — Litija 10:0 (4:0).

TENIŠKI DVOBOJ V NOVEM MESTU

Hrvatska : Slovenija 4:2

Novo mesto, 15. jun. — Danes je bilo v Novem mestu v okviru prireditev za mladinske delovne brigade medrepubliško srečanje teniških reprezentanc Hrvatske in Slovenije. Obe reprezentanci sta nastopili nekoliko oslabljeni. V ekipi Hrvatske je manjkal Rizvanbegović, pri naši pa republiški prvak Aleksander Škulj. Končni rezultat dvoboja je bil 4:2 za Hrvatsko.

Rezultati: Keretić: Lovrec 6:0, 6:1, ing. Brixi : Cebular 4:6, 6:2, 6:1, Prešeški : B. Škulj 7:5, 6:4, ing. Brixi, Keretić : Cebular, Pucihar 6:0, 6:2, Rizvanbegović : Pucihar 6:2 w. o. Prešeski, Rizvanbegović : Lovrec, Škulj 0:2 w. o, ekshibicijski dvoboj: Keretić : Pucihar 7:5.

V četrtfinalu: Jugoslavija : Nemčija

Stockholm, 15. junija. — Tik pred zaključkom lista smo prejeli sporočilo o izžrebanih parih za četrtinale:

Jugoslavija : Nemčija v Malmöu.

Francija : zmagovalec Severna Irska : ČSR v Norrköpingu.

Švedska : zmagovalec srečanja SZ : Anglija v Stockholmu.

Brazilija : zmagovalec srečanja Madžarska : Wales.

Rekord proge v Opatiji

Reka, 15. jun. — Na mednarodnih avtomoto dirkah v Preluki pri Opatiji nastopajo dirkači iz desetih evropskih držav: Avstrije, ČSR, Irske, Italije, Nizozemske, Švice, Madžarske, Anglije, Nemčije in Jugoslavije. Letošnje dirke so doslej najbolj uspele po kvaliteti in številu tekmovalcev. Skoraj v vseh kategorijah so izboljšali rekorde proge.

Danes je Avstrijec Vogl v dirki športnih avtomobilov dosegel absolutni rekord proge in sicer 131,250 km na uro. »Nagrado Jadrana« je osvojilo moštvo ČSR. Največjo hitrost v dirki motorjev je danes dosegel v kategoriji 500 ccm Avstrijec Klinger s povprečno hitrostjo 127 km na uro. Danes je dirkam prisostvovalo 70.000 gledalcev.

Rezultati prvega dneva:

domači dirkači z 250 ccm: Čuden 34:51,01, Pintar (oba Slovenija) 34:52,0, Radovanović (Srbija) 35:15,2; do 125 ccm: Spindler (Švica) 33:40,1, Giovanni (Italija) 34:04,4, Schwarz (Avstrija) 34: 35,1; do 350 ccm: Stastny (ČSR) 35:14,2, Ciada (Italija) 35:34,3, Carson (Irska) 35:49,2; avtomobili do 1300 ccm: Liebl (Nemčija), Vogel (Švica), Rodica (Jugoslavija).

Švedska : Wales 0:0

Stockholm, 15. jun. — V Stockholmu je bilo danes srčanje med Švedsko in Walesom iz tretje skupine. Srečanje se je končalo neodločeno 0:0. Švedska, ki si je že prej zagotovila vstop v četrtfinale, je s tem, da je neodločeno igrala z Walesom, spravila Madžarsko in Mehiko v manj ugoden položaj. Od izida srečanja med Madžarsko in Mehiko je odvisno, ali se bo Wales direktno uvrstil v četrtfinale ali pa bo moral odigrati še eno tekmo z zmagovalcem iz Sandvikena.

Švedska: Svensson, Bergmark, Aksbom, Bërjesson, Gustavsson, Parling, Brendtsson, Selmosson, Kallgren, Löfgren, Skoglund.

Wales: Kelsey, Williams, Hopkins, Sullivan, M. Charles, Bowen, Vernon, Wewitt, J. Charles, Allchurch, Jones.

Srečanje je sodil Belgijec van Nuffel.

Valežani so danes spet tako dobro igrali kot proti Madžarski v prvem kolu. Skozi vso tekmo so bili v premoči. V švedskem moštvu so bile tri rezerve, toda ker sta bila Allchurch in John Charles zelo neučinkovita, je Švedska tudi s takim moštvom izsilila remi. Valežani so zamudili precej ugodnih priložnosti za dosego gola. Spričo izredno zanesljive obrambe švedskega vratarja Svenssona je bilo to tudi težko storiti. V prvem polčasu so se napadi Walesa vrstili skoraj vsako minuto. V tem delu igre so se Švedi uspešno branili in le od časa do časa napadali in še to nenevarno.

Po odmoru se je pritisk Walesa nadaljeval, toda žoge Hewitta, Allchurcha pa tudi drugih so končale svojo pot v rokah odličnega vratarja Svenssona ali pa v autu. Švedi so imeli v 75. minuti izvrstno priložnost, da dosežejo gol, toda Selmosson je zadel vratnico. K sreči se je žoga odbila h Kallgrenu, ki jo je streljal v prazna vrata. Iznenada pa se je na gol črti znašel Hopkins in jo sunil v polje. V švedske zmoštvu sta bila najboljša Svensson v vratih in Selmosson, v moštvu Walesa pa so skoraj vsi igrali dobro.

Brat in sestra Konrads sta se odpočila

Brisbane, 15. jun. — Že skoraj dva meseca ni bilo ničesar slišati o bratu in sestri Konrads, ki sta tako rekord še kot otroka dosegla niz svetovnih rekordov v prostem slogu plavanja. Med tem časom so se pojavila na sceni že nova imena, kot n. pr. Sandra Morgan, ki sta na treningu porušila enega izmed rekordov 13-letne Ilse Konrads in Japonec Jamanaka, ki se je za dve sekundi približal svetovnemu rekordu 15- letnega Jobna Konradsa na 400 m prosto. Sedaj pa iz Brisbana (Avstralija) poročajo, da sta Konradsova dosegla dva nova svetovna rekorda. John je dosegel nov rekord na eno miljo (1609 m) z rezultatom 18:56,4, Ilse pa je preplavala 880 yardov v času 10:11,8 in s tem popravila svoj svetovni rekord za 4,4 sek. Terry Gedercoli pa je dosegel nov svetovni rekord na 220 yardov prsno z rezultatom 2:40,5. Rekorde so dosegli v 55 yardov dolgem bazenu, napolnjenem s sladko vodo.

MEDDRŽAVNI KEGLJAŠKI DVOBOJ V LJUBLJANI

Zmaga Madžark in Jugoslovanov

Rezultat naše moške reprezentance je boljši od svetovnega rekorda

Ljubljana, 15. jun. — Stristezno kegljišče Gradisa je bilo danes prizorišče prvega meddržavnega kegljaškega dvoboja, in sicer med Madžarsko in Jugoslavijo. V srečanju ženskih reprezentanc so zmagale Madžarke z rezultatom 2398:2330, pri moških pa so zmagali Jugoslovani z rezultatom 5261:5080. Rezultat moške reprezentance Jugoslavije je hkrati tudi nov državni rekord prejšnji rekord Triglav [Kranj] 5226 kegljev) in boljši od priznanega svetovnega rekorda.

Na minulem prvenstvu, ki je bilo lani na Dunaju, je ženska reprezentanca Jugoslavije zasedla četrto mesto, za reprezentanco Madžarske. Zato smo pričakovali, da bo današnje srečanje bolj izenačeno in da bodo morda naše tekmovalke premagale svoje dobre nasprotnice zaradi spretnosti domačega kegljišča. Res je začetek kazal, da bo tako. Pirčeva in Pipinićeva sta povedli Jugoslavijo v vodstvo za 30 kegljev. Toda že naslednji tekmovalki Smrajc in Dudović nista bili kos odličnima Madžarkama Ballago in Wanczel, ki sta obe presegli znamko 400 in najprej rezultat izenačili, potem pa celo dosegli razliko 57 kegljev v korist Madžarske. Čeprav sta Bulićeva in Erjavčeva kot zadnji tekmovalki igrali zelo dobro (403 in 395 kegljev), nista mogli nadoknaditi razliko, ampak sta proti odličnim Madžarkam srečanje izgubili, tako da je zmagala Madžarska z razliko 68 kegljev.

Vse tekmovalke so bile pravzaprav danes zelo dobre. V naši reprezentanci je bila najslabša Smrajceva in še ta je dosegla rezultat 364. Najboljši pa sta bili Bulićeva in Pirčeva.

Popoldanski dvoboj moških reprezentanc je privabil na kegljišče rekordno število gledalcev. Razumljivo, saj sta se srečali najboljši reprezentanci na svetu.

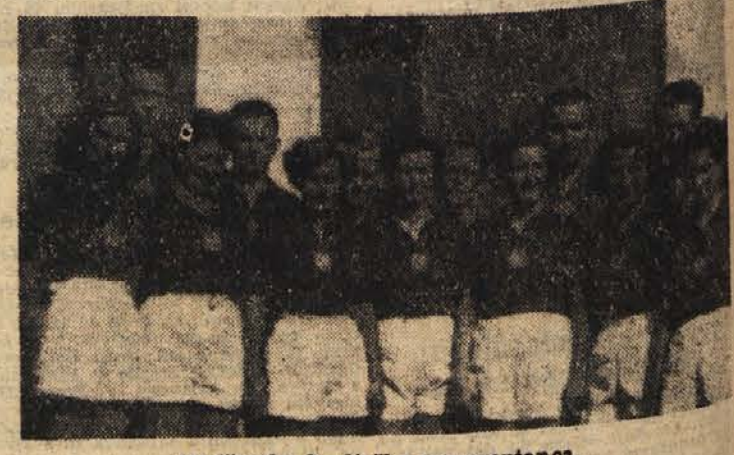
Prvi je končal svoj nastop Martelanc. Podrl je 864 kegljev in povedel reprezentanco Jugoslavije v vodstvo za 8 kegljev. Stržaj je to razliko izgubil proti Madžaru Antalosu. Potem pa je Jugoslavija po Gromu spet prišla v vodstvo in ga od tekmovalca do tekmovalca večala z odličnim Starcem in Pogeljškom, ter prav tako tudi s Hladnikom na čelu, dokler ni odločila dvoboj v svojo korist s prednostjo 171 kegljev pred Madžarsko. Res izredno dober rezultat, ki je sad odlične igre vseh tekmovalcev, saj je bil najslabši Stržaj z odličnim rezultaom 862 kegljev.

Rezultati: **Ženske:** Madžarska 2398 kegljev (Huzian 382, Nadas 397, Ballago 403, Wanczel 407, Sos 411, Molnar 398); Jugoslavija: 2330 (Pirc 401, Pipinić 398, Smrajc 364, Dudović 389, Bulić 403, Erjavec 395).

Moški: **Jugoslavija:** 5261 kegljev (Martelanc 864, Stržaj 862, Grom 863, Hladnik 877, Starc 900, Pogeljšek 895); Madžarska: 5090 (Gyebrovsky 856, Antal 878, Balogh 838, Vaiga 881, Revesz 798, Szabo 839).

Organizacija tega dvoboja je bila izredno dobra.

E. G.

Madžarska kegljaška reprezentanca,

SEDMO KOLO ZVEZNE KOŠARKARSKE LIGE

Pričakovanih 27 točk razlike

Olimpija : Radnički 90:63 (44:28) — »Ljubljana« izgubila proti Crveni zvezdi s 46:59 (18:26)

LJUBLJANA, 15. jun. — V prvenstveni tekmi VII. kola Zvezne košarkarske lige je sinoči Olimpija premagala Radnički z rezultatom 90:63 (44:28). Pred približno tisoč gledalci sta sodila Majder in Štiftar iz Karlovca.

Olimpija: **Daneu 29, Kandus 12, Kristančič 6, Skrjanc 14, Brišnik 17, Lokar 10, Kralj 2.**

Radnički: **Jakič 8, Prelević 6, Djurić 34, Popović 6, Rajičić 4, Ivković 1, Radivojević 4.**

Domači so sinoči prvikrat v letošnji sezoni začeli s consko obrambo. Vendar so jo igrali le do sredine prvega polčasa. Radnički je namreč proti njej našel kaj učinkovito orožje z metí od daleč, pri katerih se je najbolj odlikoval Jakić, in z uspelimi starti pod Olimpijinim košem, v katerih sta Djurić in Popović pobrala precej žog. Kaže pa, da je Olimpija včeraj consko obrambo le preizkušala. Vendar se preizkušnja ni kdo ve kaj obnesla, kajti igralci ne držijo svojih mest, prav tako pa ne izkoriščajo protinapadov.

Radnički se je proti pričakovanju dobro upiral domačim skoraj do konca prvega polčasa. Šele v 16. minuti so gostje popustili in dovolili ljubljanskim študentom, da so z rezultata 27:22 naglo zvišali prednost, ki je v 17. minuti dosegla že 13 točk. Pri tem Beograjčanom ni pomagala niti minuta odmora, ki jo je zahteval njihov tehnični vodja, ker so Daneu, Kandus in Skrjanc s prodori in meti od daleč popravili pozitivno bilanco.

Tudi v drugem polčasu je bila tekma živahna, vendar je bila Olimpija manj učinkovita z ozirom na priložnosti, ki jih je imela za dosego koša. Ker je imel Brišnik že tri osebne napake in je bil tudi utrujen, ga je zamenjal Kralj. Visoki Djurić pa ni imel več po velikosti enakega nasprotnika in je zlahka gospodaril pod obema košema. V drugem delu igre je bil pravzaprav tudi edini nevaren napadalec gostov.

Včerajšnja tekma je bila po kvaliteti pravzaprav povprečna, videti pa je, da Olimpija počasi, toda zanesljivo, prihaja v formo. Še vedno pa obramba ni takšna, kot bi to bilo želeti. Predvsem je opaziti, da olimpijci ne dobijo dosti žog pod svojim košem, kar prejšnje čase ni bilo v navadi. Zadovoljiv pa je bil odstotek osebnih metov, in sicer 19 izkoriščenih od 28 osebnih.

Radnički je povprečno moštvo, ki je v njem najboljši Djurić. Odlikuje ga pa neverjetna točnost pri izvajanju osebnih napak, saj so gostje iz 24 osebnih metov dosegli kar 19 točk!

Karlovška sodnika sta kolikor toliko zadovoljila. V. Š.

»LJUBLJANA« OSTALA BREZ TOČK

Beograd, 15. jun. — Košarkarska tekma med Crveno zvezdo in »Ljubljano« je bila sinoči prekinjena zaradi dežja pri stanju 20:8 za domače. V nadaljevanju, danes dopoldne, je Crvena zvezda zmagala z rezultatom 59:46 (26:18).

TESNA ZMAGA PROLETERJA

Zrenjanin, 15. jun. — Sinoči je v VII. kolu zvezne košarkarske lige beograjski Partizan izgubil proti Proleterju z rezultatom 45:45 (23:28). Tekma se je zaradi slabega vremena in močnega dežja začela z dvourno zamudo.

Lokomotiva : Zadar 84:78 (44:43)
»Beograd« : Jugomontaža 90:50 (43:19)

I. KOLO ZVEZNE ATLETSKE LIGE

Rekordna zmaga celjskih atletinj

Celje, 15. jun. — Danes se je končalo prvo kolo zvezne atletske lige. Največ točk je zbral Kladivar 30.832, Mladost 30.409, Dinamo 29.935. Od 20 disciplin je Kladivar dosegel 11 zmag, Mladost 5 in Dinamo 4. Omenjamo le najboljše: 110 m: Lorger 14,4, Vucelić 15,0, 100 m: Lorger 11,1, krogla: Bezjak 14,38, 1500 m: Murat 3:47,5. Važić 3:47,8, višina: Brodnik 180, Miler 180, Tomičić 180. 400 m: Šnajder 49,6, Zupančič 51,1, kopje: Kopitar 63,35, daljina: Miler 723, Urbajs 657. 10.000 m: Male 32:17,6, 4 × 100 m: Kladivar 43,5, Mladost 43,6, 400 m ovire: Zupančič 55,6, 800 m: Vipotnik 1:55,0, Murat 1:55,1, 200 m: Lorger 22,6, Vucelić 22,7, disk: Peterka 44,25, 3000 m ovire: Čular 9:30,8, Martinko 10:10,2, kladivo: Bezjak 59,86, 5000 m: Važić 15: 00,2, Ambrinac 15:05,2, troskok: Solarević 13:75, palica: Gospodarič 3,90 (Lešek ni skakal), 4 × 400 m: Mladost 3: 27,3, Kladivar 3:33,3.

Atletinje Kladivarja so zmagale v osmih disciplinah, od Mladosti pa samo v dveh. Celjanke so zbrale rekordno število točk 14.843, Mladost 12.762.

Rezultati 80 m ovire: Babović 12,8, krogla: Železnik 12,63, 100 m: Šikovec 12,7, višina: Pognar 141, disk: Čelesnik 43,60, daljina: Rečnik 5,05, 200 m: Šikovec 25,6, Babović 27,3, 800 m: Slamnik 2:17,7, Gašparut 2:23,6, kopje: Škornik 35,05, 4 × 100 m: Kladivar 51,4.

PRI MOŠKIH »LJUBLJANA«, PRI ŽENSKAH ODRED

Ljubljana, 15. jun. V nadaljevanju prvega kola zvezne atletske lige je vrstni red pri članih ostal neizpremenjen. Zmagala je »Ljubljana« 29.609, Odred 27.824, »Kočevje« 23.366 in Svoboda 22.931 točk.

Rezultati: 200 m: Milunović (O) 23,2, 400 m ovire: Breznik (L), 57,4, 800 m: Veber (L) 1:59,6, 3000 m ovire: Hafner (L) 9:25,4, Špan (L) 9:32,2, 5000 m: Tratnik (O) 15:01,5, Homan (L) 15:04,6, 4 × 400 m: »Ljubljana« 3:30,3, palica: Adamič (K) 3:70, troskok: Pucelj (K) 15:52. Disk: Miler (O) 44,65, kladivo: Markež (L) 53,13.

USENIKOVA 14,62 V KROGLI

V tekmovanju članic je vrsta Odreda zbrala 14.215 točk, »Ljubljana« 12.299 in Svoboda 7.133. Najboljši rezultat je dosegla državna reprezentantka Milena Usenik, ki je vrgla kroglo 14,62 m daleč. Ta rezultat je za 12 cm boljši od norme AZJ za sodelovanje na evropskem prvenstvu v Stockholmu. Tudi Stamejčičeva je dosegla lep rezultat v teku na 80 m ovire — 11,4.

Rezultati: 80 m ovire: Stamejčič (O) 11,4, 100 m: Ušaj (L) 13,0, 200 m: Gojković (S) 27,0, 800 m: Bevc (O) 2:39,2, 4 × 100 Odred 52,5, »Ljubljana« 53,0. Krogla: Usenik (O) 14,62, Hudobivnik (O) 12,52, disk: Hudobivnik (O) 39,55, kopje: Skerjanec (O) 38,85, daljina: Stamejčič (O) 5,41, Skerjanec (O) 5,02, višina: Kuntarič (L) 145.

● BEOGRAD, 16. jun. (Tanjug). V srečanju za Donavski pokal je Crvena zvezda premagala Lokomotivo iz Sofije z 1:0 (0:0)

Zanimivo tekmovanje pod Šmarno goro

Ljubljana, 15. jun. — Danes dopoldne je bilo v Vikrčah pod Šmarno goro patrolno tekmovanje pripadnikov tajništev za notranje zadeve iz vse Slovenije. Odprl ga je generalni major LM Ivan Lokovšek-Jan, ki je v uvodnih besedah čestital jubilantom — šoli DSNZ — ter poudaril pomen tega tekmovanja.

Vsaka patrola, ki so jo sestavljali trije člani, je morala prevoziti tisoč metrov z motornim kolesom. Pred zamenjavo motornega kolesa z dvokolesom je moral vsak član moštva voziti še krajši »slalom« med zastavicami in če je katero podrl, je dobila patrola minuto pribitka. V nadaljevanju so morali tekmovalci prevoziti z dvokolesi 20 km okrog Šmarne gore, na KL 9 so morali dobiti zvezo s kontrolo in nadaljnja navodila o kretanju. Pri gostilni »Kovač« pod Grmado so patrole oddale kolesa in se vzpele približno 600 m po poti »Svobode« in dalje po tej poti do gozda nad Vikrčami. Na strelišču je vsak tekmovalec oddal dva strela iz pištole in puške, preplezal trimetrsko ograjo, vrgel bombo v 25 m oddaljeni jarek, ga preskočil in nadaljeval tek v cilj. Res, zelo zahtevno tekmovanje.

Glavni boj za prvo mesto sta vodili patroli šole DSNZ in Ljubljane. Slednja je zaradi padca enega člana na startu izgubila kar tri minute in se morala zadovoljiti s tretjim mestom.

Rezultati (z vsemi pribitki časa): **Šola DSNZ I (Pišler, Sekli, Avsenik) 52,30, Šola DSNZ II 1:02,37, LM Ljubljana-mesto 1:06,22. LM Celje 1:15,33 itd.**

PETA REDNA SKUPŠČINA LETALSKE ZVEZE SLOVENIJE

Aeroklub – osnovna celica

Ljubljana, 15. jun. — Na današnji V. redni skupščini Letalske zveze Slovenije so poudarili, da je aeroklub osnovna in samostojna organizacija, ki na njej sloni delo letalske organizacije. Sklenili so, da je treba urediti zdravstveno službo v aeroklubih, izboljšati sodelovanje in pomoč med klubi, posvetiti večjo pozornost tehnični vzgoji mladine in prikazati družbenim organizacijam pomembnost dela letalske organizacije. Skupščini so prisostvovali tudi: predsednik Glavnega odbora Ljudske tehnike in član Izvršnega sveta Miliko Goršič, zastopnik LZJ tovariš Vukosavljević, predstavniki JLA, JLV, zagrebškega Aerokluba in drugi gostje.

Po uvodnih formalnostih in ko so navzoči počastili spomin pokojneca Branka Ivanuša ter padlih letalcev z enominutnim molkom, je skupščino pozdravil v imenu Glavnega odbora Ljudske tehnike tovariš Miliko Goršič. Poudaril je, da je sicer že sedaj tesno sodelovanje med Ljudsko tehniko in letalsko organizacijo, vendar ga bo treba še izboljšati. Navzočim je zaželel tudi mnogo uspehov pri nadaljnjem delu v korist tehničnega napredka ljudstva in njegove boljše prihodnosti.

V obširnem poročilu, ki obravnava štiriletno delo od četrte do pete skupščine, je Glavni odbor LZS nanizal glavne probleme, ki jih je organizacija srečavala pri svojem delu, in naloge za še boljše delovanje. V Letalski zvezi je sedaj 21 aeroklubov, ki je v njih skupaj včlanjenih 5248 pripadnikov, med njimi je 386 žensk, 4093 moških in 769 podmladka. Že iz teh številk je moč razbrati, da je število žensk in podmladka premajhno. Predvsem se bodo morali aeroklubi zavedati, da ni njihova osnovna dejavnost le letenje — bodisi motorno ali jadralno — ampak da morajo večjo pozornost posvečati tudi tehnični vzgoji mladine. V kolikor bodo v tem uspeli, bodo tudi razširili svoje vrste.

V poročilu, pa tudi v razpravi, je bilo precej govora o nezadovoljivem stanju aeroklubov. Pri tem so ugotovili, da so društva zanemarila uporabo športnega letalstva v gospodarske namene, predvsem v kmetijstvu. Ugotovili so, da so skladi za pospeševanje kmetijstva pri okrajnih, pa tudi republiških, forumih često neizkoriščeni in bi lahko del teh sredstev namenili kot kredit aeroklubom. Le-ti bi denar koristno uporabili in pomagali našemu kmetijstvu. Pri tem gre predvsem za zapraševanje z letali, ki se je v drugih republikah že dokaj uveljavilo. Seveda pa aeroklubi nikakor ne smejo prezmeriti svoje dejavnosti zgolj na gospodarsko področje, ampak je to le nekakšno dopolnilo njihove dejavnosti.

Osnovne organizacije imajo tudi precejšnje izdatke z zdravniškimi pregledi. Tako bi samo v ljubljanskem aeroklubu morali izdati približno četrt milijona dinarjev za zdravniške preglede, če ne bi dobili klubskega zdravnika, kar je znatno cenejše. Predvsem pa bi bilo treba doseči, da bi bili tudi letalci brezplačno pregledani v športnih ambulantah — ko vsi ostali športniki. Nujno pa bo tudi spremeniti oziroma omiliti predpise o zdravniški kontroli civilnih letalcev, ki so sedaj prav takšni kot za vojne pilote.

Na koncu je 69 delegatov izvolilo nov glavni odbor z dosedanjim predsednikom, Markom Peršičem, na čelu. V. Š.

Boleslavski in Suetin v Sloveniji

Ljubljana, 15. jun. — Sinoči sta prispela v Ljubljano sovjetski velemojster Boleslavski in mojster Suetin, člana sovjetske šahovske reprezentance, ki bo nastopila v Zagrebu proti jugoslovanski reprezentanci. Boleslavski bo jutri zvečer igral simultanko v Kranju proti tamošnjim šahistom v prostorih »Iskre«, v torek pa v Ljubljani. Suetin pa bo gostoval v Velenju in verjetno v Celju.

Mladi v ringu

Ljubljana, 15. jun. — Sinoči je bilo v dvorani Doma železničarjev republiško mladinsko prvenstvo v boksu, na katerem je nastopilo 27 mladincev iz štirih klubov. Prvenstva so se udeležili ŽTAK »Ljubljana« s šestimi, Odred z 11, Maribor z osmimi in Branik z dvema mladincema. Borbam je prisostvovalo okoli sto mladih gledalcev.

V posameznih kategorijah so zmagali: muha: Vidmajer (M) brez borbe; bantam: Maček (O) brez borbe, perolahka: Borko (M) : Vuk (L) 2:0 p. t., lahka: Maček (O) : Žižek (M) 2:0 p. t., polwelter: Koban (M) : Lešnik (B) 2:0 k. o. v I. rundi, welter: Čeh (M) brez borbe, polsrednja: Podvratnik (L) : Meško (M) 2:0 k. o. v III. rundi, srednja: Erjavec (L) : Jančič (M) 2:0 k. o. v I. rundi, polteža: Mikuž (L) : Perčič (O) 2:0 p. t., težka: Kozole (O) brez borbe, supertežka: Jamšek (O) : Sušnik (O) t. k. o. v II. rundi.

Na tem prvenstvu sta Odred in »Maribor« osvojila po štiri prva mesta, »Ljubljana« pa tri.

M. Ž.

DNEVNE NOVICE

Gospodinje, znebite se dela s čiščenjem parketa! Premažite ga s parketnim voskom »ME-LUX« – garancija 5 let – ga dobite pri »Opremotehna«, Ljubljana, Kidričeva 3.

KONCERTI

Festival italijanskih popevk s sodelovanjem solistov italijanske radiotelevizije in malega orkestra John Fogu pod vodstvom kompomsta Nina Ravalija bo nocoj ob 20.15 v Križankah. Če bo slabo vreme pa v Filharmoniji. Nekaj vstopnic je še naprodaj od 10 do 12.30 in od 16 do 18 v Filharmoniji. Vstopnice veljajo za Križanke ali Filharmonijo ,zelene samo za Križanke (imetniki zelenih vstopnic bodo dobili vstopnino povrnjeno, če bo prireditev v Filharmoniji).

GLEDALIŠČA

DRAMA

Ponedeljek, 16. junija: zaprto.
Torek, 17. junija: zaprto.
Sreda, 18. junija ob 18: Otvoritev razstave »Shakespeare v angleškem gledališču«. Vstop prost.
Ob 20: Tolstoj: Ana Karenina. Dramatizacija N. D. Volkova. Abonma H. Gostovanje Štefke Drolčeve, članice Slovenskega narodnega gledališča Trst.
Četrtek, 19. junija ob 20: Tolstoj: Ana Karenina. Dramatizacija N. D. Volkova. Abonma C. — Gostovanje Štefke Drolčeve, članice SNG Trst.
Petek, 20. junija ob 15.30: Tolstoj: Ana Karenina. Dramatizacija N. D. Volkova. Abonma Petek popoldanski. Gostovanje Štefke Drolčeve, članice SNG Trst.
Sobota, 21. junija ob 20: Miller: Smrt trgovskega potnika. – Abonma K. (Zadnjič v sezoni.)
Nedelja, 22. junija: zaprto.
Po daljši prekinitvi bo v sredo, dne 18. junija ob 20 zopet uprizorjena Tolstojeva »Ana Karenina« v dramatizaciji N. D. Volkova, režiji Balbine Bavčar-Battelino in sceni Vladimirja Šavca. – Pri tej predstavi in pri naslednjih predstavah »Ane Karenine« do okrevanja Save Severjeve bo nastopno vlogo igrala gostja Štefka Drolčeva, članica SNG iz Trsta.

OPERA

Ponedeljek, 16. junija ob 20: Baletni večer: M. Kozina: Triptihon. B. Adamič: Po našem ljubljenem mestu. Abonma red F (Vstopnice tudi v prodaji.)
Torek, 17. junija ob 20: Wagner: Večni mornar. Abonma red A. (Vstopnice tudi v prodaji.)
Sreda, 18. junija ob 20: Baletni večer: M. Kozina: Triptihon. B. Adamič: Po našem ljubljenem mestu. Abonma red N, (Vstopnice tudi v prodaji.)
Četrtek, 19. junija ob 20 Wagner: Večni mornar. Abonma red G. (Vstopnice tudi v prodaji.)
Petek, 20. junija ob 20 M. Kogoj: Črne maske. Izven in za podeželje. (Zadnjič.)
Sobota, 21. junija ob 20: Janaček: Jenufa. Abonma red B.
Nedelja, 22. junija ob 20: Verdi: Aida. Proslava 35-letnice umetniškega delovanja in poslovilna predstava operne solistke Mile Kogejeve.
Pri reprizi nove uprizoritve »Aide«, ki bo v nedeljo, 2. julija in bo hkrati zadnja uprizoritev te opere v letošnji sezoni, se bo poslovila od opernega dela operna pevka Mila Kogejeva, ki bo v vlogi Amneris tudi obenem proslavila 35-letnico svojega umetniškega udejstvovanja. Vstopnice bodo za vabljene goste v prodaji od ponedeljka, 16. junija o četrtka, 19. junija do 12. V četrtek od 17 dalje bodo preostale vstopnice v redni prodaji.
Občinstvo opozarjamo na predstavo Kogejeve opere »Črne maske«, ki bo uprizorjena kot izven-abonmajska predstava v petek, 20. t. m. ob 20. To bo zadnja uprizoritev tega domačega operna dela in namenjena obiskovalcem, ki med sezono pri abonmajskih predstavah niso uspeli dobiti vstopnic. Petkova zadnja uprizoritev je izven abonmaja. Vstopnice bodo v prodaji od torka, 17. junija od 17 dalje. Rezerviranje na telefon 22-526.

MESTNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA
Gledališka pasaža

Torek, 17. jun. ob 20: Casona: Drevesa umirajo stoje. Abonma Torek. – Vstopnice so tudi v prodaji.
Sreda, 18. junija ob 20: Manzari Naši ljubi otroci. Abonma Sreda. Vstopnice so tudi v prodaji.
Ob 20: Rattigan: Globoko sinje morje. Gostovanje v Mengšu.
Četrtek, 19. junija ob 20: Casona: Drevesa umirajo stoje. Gostovanje v Radomljah.
Sobota, 20. junija ob 20: Roksandič: Babilonski stolp. Izven. Zaključek sezone.
Ob 18. in 20.30: Manzari: Naši ljubi otroci. Gostovanje v Novem mestu.
Cenjene abonente prosimo, da poravnajo svoje obveznosti.

Poročili so se v Ljubljani

abs. gradb. fakultete Janez Gorišek in uslužbenka Jožefa Jakopič; mizar Jože Kovač in uslužbenka Tilka Grošelj; stroj. inž. Andrej Virščak in inž. agronomije Božidara Jenko; študent Jože Konič in nameščenka Adelinde Dalmatiner; kmetovalec Ciril Srnel in šivilja Marija Mandelj; krojač Jože Koprivec in delavka Zvonka Setnikar; klepar Janez Katrašnik in delavka Ivana Smolič; železokrivec Franjo Slaviček in delavka Marija Godar; krojaški mojster Anton Stropnik in učiteljica Marija Ševelj; kmet Stane Hitij in kmetovalka Ana Lah; mizar Franc Peklaj in trg. pomočnica Marija Tajčman, študent Jože Slokar in uslužbenka Olga Srebrnič; mizar Jože Rovan in šivilja Marija Poženel, tt-mehanik Mirko Kropar in nameščenka Brigita Vehovec; restavrator Tomaž Kvas in trgovska pomočnica Marija Povirk; študent Janez Sterniša in nameščenka Nada Turel; ključavničar Andrej Kokalj in delavka Zofija Kostaneto; strojevodja Jožef Vreže in kuhinj. pomoč. Marija Rotar; bolničar Jože Kiemenčič in bolniška strežnica Antonija Ilc; elektromonter Stjepan Belošević in delavka Vida Dovč; šofer Anton Vintar in delavka Pavla Pirc; uslužbenec Boris Drnovšek in natakarica Ljudmila Oman; strugar Damjan Kajnc in delavka Maksimiljana Rutar; zdravnik dr. Feliks Savernik in nameščenka Ljubica Ščuka; skladiščnik Andrej Vehovec in servirka Margareta Končar; strojni tehnik Anton Bambič in nameščenka Ana Končan, abs. prav. fak. Ivan Knap in uslužbenka Kristina Novak; livar Leon Hrovat in servirka Majda Završek; skladiščnik Alojz Gorišek in trgovska pomočnica Jelica Stebih; žel. uslužb. Jožef Pajk in bolniška uslužb. Štefanija Vavtar; tehnični risar Ivan Kumer in gospodinja Vera Dolinar; trg. poslovodja Marijan Kajdič in trg. pomoč. Vida Krnec; kmetovalec Martin Snoj in kmetovalka Franja Bovha; knjigovodja Silvester Drapal in trg. poslovodja Kristina Jamnik; sodni pripravnik Pavel Car in študent Nataša Turnšek; kmet Polde Južna in kmetovalka Štefka Turk; uslužbenec Milorad Popović in poštna uslužbenka Dragica Maselj; usnjarski pomočnik Tomo Pejić in nameščenka Marija Murovec; elektrotehnik Jože Končan in strojepiska Marina Vujošević; soboslikar Andrej Kramar in zobotehnik Marjeta Rupert; stroj. tehnik Anton Kovačič in nameščenka Slavka Vodičar; natakar Jože Gerbec in frizerka Slavica Bukovščak; strojni tehnik Edvard Praznik in nameščenka Marija Rotar.

VESTI IZ KRANJA

KINO
»STORŽIČ«: ameriški film »Jajce in jaz«. Predstavi ob 18 in 20.15. Danes zadnjikrat.
»PARTIZAN«: ameriški film »Napadalci«. Predstava ob 20.15.

ZAHVALA

Iskreno se zahvaljujem vsem, ki so mi ob smrti moje mame

JULIJE SPITZER
upokojene učiteljice

pomagali, z menoj sočustvovali in počastili njen spomin s spremstvom, šopki in venci. Posebna zahvala pevcem in godbi za žalostinke, učiteljskemu zboru in šolski mladini šole Vrhnike za številno udeležbo ter vsem sosedom za iskreno pomoč.

Hčerka Vera z družino in sestra Amalija.

Po hudi in dolgi bolezni je umrl moj dobri srčno ljubljeni mož

ALOJZIJ OMAN
upokojenec

Pogreb bo v torek, 17. junija 1958 ob 16.30 iz Krištofove mrliške vežice na Žalah.

Ljubljana, Poncdorf 15. jun. 1958.

Globoko žalujoča žena Ivanka, sestra Mici.

Po dolgi in hudi bolezni me je za vedno zapustila moja ljuba žena, sestra, teta

ALBINA KUMER
roj. Marinko

Pogreb drage pokojnice bo v ponedeljek, 16. junija 1958 ob 16. uri iz Frančiškove mrliške vežice na Žalah.

Ljubljana, 15. junija 1958.

Žalujoči mož Jože, sestra Francka in ostalo sorodstvo

Z BLEDA

KINO
Ameriški barvni film »Dolina nasilja«. Predstavi ob 18 in 20.30.

Vesti z Jesenic in okolice

Zdravniško dežurno službo na Jesenicah ima do 19. junija 1958 **dr. France Nose.**

KINO
»RADIO«: premiera ameriškega barvnega filma »Zgodba o Galsanu«.
»KOROŠKA BELA«: angleški barvni film Španski vrtnar«. – Predstava ob 19.

VESTI IZ TRBOVELJ

KINO
»DELAVSKI DOM«: ameriški barvni film »Velika Korida«.
»SVOBODA II«: ameriški film »Modri pajčolan«.

CELJSKE VESTI

SLOVENSKO LJUDSKO GLEDALIŠČE
Torek, 17. junija ob 20: Roksandič: Babilonski stolp. Torkov abonma in izven.
Ob 20: Brandstätter: Molk. Gostovanje v Šentjurju.
Sreda, 18. junija ob 19: Marjan Marinc: Komedija o komediji. Gostovanje v Mozirju.
Četrtek, 19. junija ob 20: Roksandič: Babilonski stolp. Gostovanje v Vojniku.
Petek, 20. junija ob 18: Dnevnik Ane Frankove. Gostovanje v Lokah-Kisovcu.
Sobota, 21. junija ob 20: Roksandič: Babilonski stolp. Sobotni abonma in izven.
Ob 20: Brandstätter: Molk – Gostovanje v Slovenskih Konjicah.
Nedelja, 22. junija ob 14: Roksandič: Babilonski stolp. – Gostovanje v Topolšici.
Ob 20: Roksandič: Babilonski stolp. Gostovanje v Šoštanju.
KINO
»METROPOL«: italijanski film »Dekleta iz 04«.
»UNION«: ameriški barvni film »Velika Korida«.
»LETNI«: ameriški barvni film »Kleopatra«.

IZ ROGAŠKE SLATINE

KINO
Ameriški kriminalni film »Smrt prihaja«. Predstava ob 20.

MARIBORSKE VESTI

DEŽURNA LEKARNA
Ponedeljek, 16. junija 1958: lekarna »Študenci«, Gorkega ul. 18.
Torek, dne 17. junija 1958: lekarna »Center«, Gosposka ul. 12.

SLOV. NARODNO GLEDALIŠČE
Ponedeljek, 16. junija ob 20: Kirbos: Ikaros. Red VAŠ. Grieg: Peter Gynt. Hristič: Ohridska legenda. Nekaj sedežev v prodaji.

KINO
»UNION«: italijanski cinemascopski film: »Kruh, ljubezen in ...«
»PARTIZAN«: premiera jugoslovanskih risanih filmov.
»UDARNIK«: italijanski film: »Železničar«.

DROBNI OGLASI

LETOVANJE NA MORJU! Penzion 550 do 580 dinarjev, otroci 275 dinarjev. »Turistični kamp« Omišalj, otok Krk. 2234-r

STROKOVNJAK ZA KINOTEHNIKO z moderno kinoaparaturo, širokim platnom, vista vision, išče službo. Lahko v domu kulture v turističnem kraju na morju in podobno. Blažić, Prizrenska 25, Zaječar.

Upravni odbor
POSLOVNEGA ZDRUŽENJA INDUSTRIJE PIVA
BEOGRAD
Svetozara Markovića 22-IV

razpisuje natečaj za

direktorja komercialno-tehničnega biroja Združenja

Pogoji: ekonomska fakulteta s štiriletno prakso na vodilnih mestih, popolna srednja šola z osemletno prakso na vodilnih mestih v industriji piva ali nepopolna srednja šola z dvanajstletno prakso na vodilnih mestih v industriji piva.

Plača po tarifnem pravilniku. Prijave se sprejemajo 15 dni po objavi tega oglasa.

LEIPZIG VAS VABI
od 7. do 14. septembra 1958 na

LEIPZIŠKI SEJEM

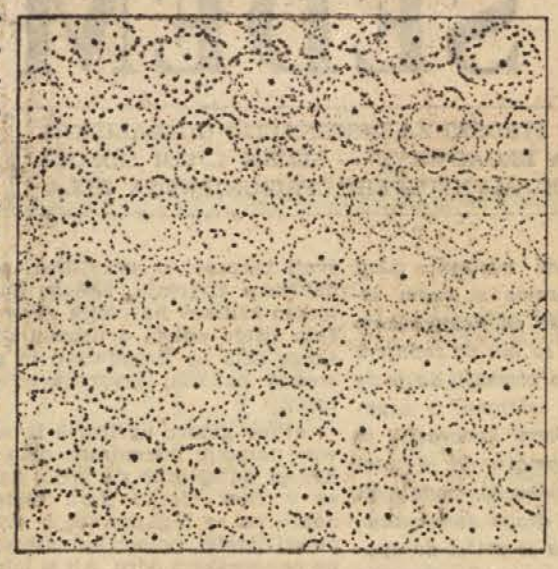
mednarodno razstavo blaga za široko potrošnjo in tehniškega blaga

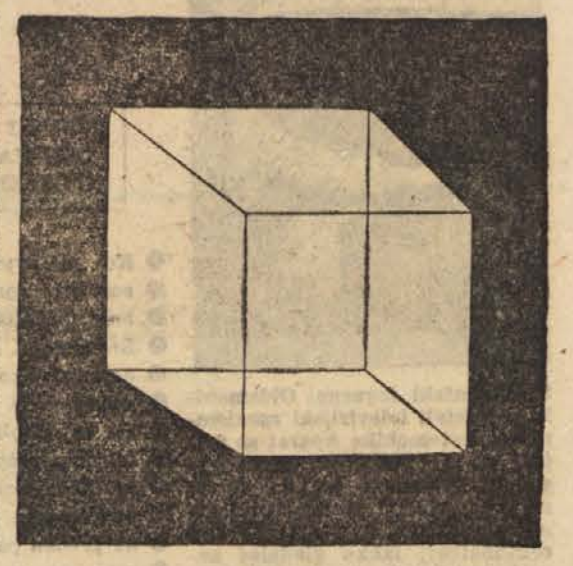
Več kot 7000 razstavljavcev iz 36 držav • kupci iz 80 držav

Obvestila in sejemske legitimacije daje »OZEHA« — Beograd • Zagreb • Reka Split • Sarajevo • Skoplje
786

9 ATOMI in naša bodočnost

MILOŠ MACAROL

Za sestavo atomov je — kakor smo videli — zelo značilna praznina. Teže je pač razumeti, da je ta praznina značilna tudi za vse snovi. Praznina obstaja namreč tudi pri najtrših prvinah, kot so razne kovine. Mi praznine seveda ne čutimo, kajti krožeči elektroni tvorijo na periferiji atoma tako čvrste lupine, da teh mehanično ni moč prebiti. Vsak atom je torej ograjen z neke vrste plotom, ki na vse kriplje brani vstop v njegovo kraljestvo.

Spričo tega močnega oklepa, ki ga tvorijo posamezni elektroni, občutimo atom kot trdno maso, pa čeprav je za temi neznatnimi masnimi delci sama praznina.

Platina je vsekakor ena izmed najtežjih in najbolj odpornih kovin, vendar zavzemajo pravi masni delci (t. j. jedro in elektroni) v enem kubiku platine s težo 21,5 tone komaj nekaj tisočink kubičnega milimetra, torej le majhen prašek, vse drugo pa je praznina! To kaže, da je specifična teža mas, kakor jo obravnavamo po fizikalnih zakonitostih, dokaj relativen pojem.

RADIO LJUBLJANA

Spored za ponedeljek, dne 16. VI. 1958

5.00—6.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — 6.30—6.40 Reklame — 6.40—6.45 Naš jedilnik — 8.05 Leo Delibes: Silvija, baletna suita — 8.30 Melodije à la carte — 9.00 Radijski roman — Vladimir Babula: Planet treh sonc — XVII. — 9.20 Umetne in narodne pesmi Danila Bučarja poje Gorenjski vokalni kvintet — 9.40 Zabavne minute z ljubljanskim jazz ansamblom — 10.10 Dopoldanski spored komorne in solistične glasbe — 11.00 Blaž Arnič: Simfonija dela — 11.30 Za otroke — 12.00 Branka Stergar in Roman Petrovčič pojeta slovenske narodne pesmi — 12.15 Kmetijski nasveti — Ing. Pavel Leben: Mehanično in kemično zatiranje plevela — 12.25 Lahka glasba — 13.10 Zabavna glasba, vmes obvestila — 13.30 Z ljudsko pesmijo po svetu — 14.00 Zabavni koncert orkestra Robert Farnon — 14.30 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.15 Zabavna glasba, vmes obvestila in reklame — 15.40 Listi iz domače književnosti — Kajetan Kovič: Nove pesmi — 16.00 V svetu opernih melodij — 17.10 Popevka tega tedna — 17.15 Srečno vožnjo! (šoferjem na pot) — 18.00 Družinski pogovori — 18.10 Skladbe Heriberta Svetela — 18.35 Koncert violinista Karla Rupla, pri klavirju Marijan Lipovšek — 19.00 Zabavna glasba, vmes reklame — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Variete na valu 327,1 m — 20.45 Pisatelji o sebi: Vasco Pratolini — 21.00 Dimitrij Šostakovič: Enajsta simfonija — 22.15 Ameriški plesni orkestri — 23.00—23.15 in 23.30—23.45 Oddaja za tujino (Prenos iz Beograda)

II. program

16.00 Melodije in ritmi — 17.00 Ljubljanska kronika in obvestila — 17.15—18.00 Iz komornih del J. S. Bacha in L. v. Beethovna.

Jugotonu

EP-E-9010
Giacomo Puccini
MADAME BUTTERFLY
Uvertura k III. dejanju
Georges Bizet
CARMEN
Uverturi k I. in III. dejanju
Orkester Dunajske Volksopere
Dirigent
Bratislav Klobučar

Čuva usnje – daje sjaj

ILIRIJA

KREMA ZA ČEVLJE

KINEMATOGRAFI PREDVAJAJO

KINO »UNION«

Ameriški barvni glasbeni film

»Nežni akordi«

V glavni vlogi Liberace in Dorothy Malone. Tednik F. N. 24 samo pri zadnji predstavi. Predstave ob 17, 19 in 21. Ob 10 matineja slovensko-italijanskega filma »Velika sinja cesta«. Igrata Yves Mantand in Alida Valli. Prodaja vstopnic od 9 do 11 in od 15 dalje

KINO »SLOGA«

Ameriški barvni pustolovski film

GOSPODAR BALLANTRAEA

V naslovni vlogi Errol Flynn. Predstave ob 17, 19 in 21. Prodaja vstopnic od 9 do 11 in od 15 dalje

»KOMUNA«: ameriški film »Mojih šest kaznjencev«. Tednik F. N. 24. Predstave ob 17, 19 in 21.

»KINO VIČ«: ameriški barvni cinemascopski western s stereofonskim zvokom »Reka smrti«. Režija Otto Premminger. Igrata Marilyn Monroe in Robert Mitchum. Predstave ob 17, 19 in 21.

»KINO ŠIŠKA«: ameriški film »Tujec me je poklical«. Tednik F. N. 24. – Predstave ob 17, 19 in 21.

»LETNI KINO BEŽIGRAD«: francoski film »Dnevnik majorja Thompsona«. Igra Mart. Carol. Predstave ob 20.30. Prodaja vstopnic uro pred pričetkom predstave.
Predprodaja vstopnic v vseh kinematografih od 9 do 11 in od 15 dalje.

»MLADINSKI KINO LM«: nemški film »Stotnik in njegov junak«. Predstavi ob 10 in 15.

»LITOSTROJ«: ameriški barvni film »Do pekla in nazaj«. Tednik št. 23. Predstava ob 20.

KINO »TRIGLAV«

Jugoslovanski film

Svojega telesa gospodar

Tednik. V glavni vlogi Julio Perlaki, Mladen Serment, Marija Kohn. Predstave: ob 16, 18 in 20. – Prodaja vstopnic od 15 dalje

»AUTOTRANS«

podjetje za prevoz potnikov in blaga doma in v inozemstvu
REKA, TRG ŽABICA 1-I.

obvešča poslovne prijatelje, da smo s 16. junijem 1958 spremenili številko svojega žiro računa pri Narodni banki na Reki in se zdaj glasi:

433-11
1-55

942

V neizmerni žalosti sporočamo, da je po dolgi bolezni umrla v cvetu mladosti naša ljuba hčerka in sestrica

MARINKA KRAMER
študentka

V njen poslednji dom jo bomo spremili v torek, 17. junija 1958, ob 17.30 iz Marijine mrliške vežice na Žale.

Ljubljana, 15. junija 1958.

Žalujoči: **oče EDVARD, mama MARIJA, sestri OLGA in METKA ter ostalo sorodstvo**

ИНДУСТРИЈА ВУНЕНИХ ТКАНИНА „БРАНКО КРСМАНОВИЋ" Параћин

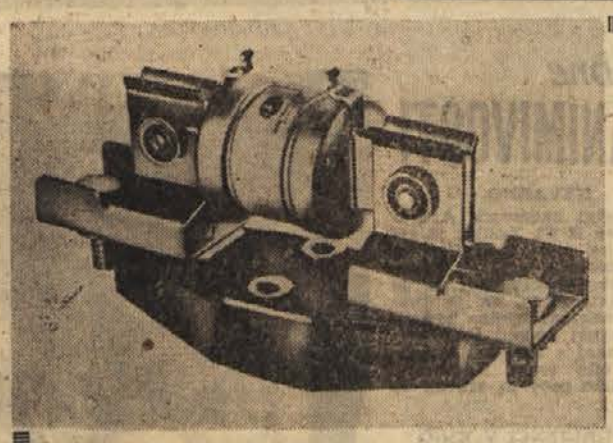
Industrija volnenih tkanin »Branko Krsmanović«, Paračin

obvešča

poslovne prijatelje, da bo imela od 16. junija 1958 dalje novo številko žiro računa pri Narodni banki v Svetozarevu

113-11
1-33

2134

V NEOMEJENIH KOLIČINAH TAKOJŠNJA DOBAVA

VAROVALKE

visoko učinske nizko napetostne varovalke za tok do 800 A z izklopno močjo do 100.000 A

s kontakti za signalizacijo pregorevanja varovalk • z možnostjo, da koristnik sam lahko obnavlja pregorelo varovalko • z možnostjo vgraditve patrone v ustrezna stojala »Rade Končar — Siemens«

Varovalke dobavljamo v zelo ugodnih rokih in v neomejenih količinah in to: kompletne ali samo patrone oz. stojala

Za večje količine in trgovski mreži dajemo ugoden rabat

Na zahtevo pošljemo prospekte in ponudbe s podrobnim opisom in karakteristikami

»ELEKTROPROJEKT«
SARAJEVO — Šaloma Albaharija 6
Telefon 63-48, teleprinter 04-105

Naše prodajalne: BEOGRAD, Moše Pijade 11 — ZAGREB, Ilica 52 — SKOPJE, Pitu Guli 35

List izdaja in tiska Časopisno založniško podjetje »Ljudska pravica« Ljubljana, Kopitarjeva ulica 6, telefon 39-181 – Notranjepolitična gospodarska rubrika Nazorjeva 12/II, tel. 20-507 in 22-621 - Kulturna rubrika Kopitarjeva 6/III, tel 31-357 – Uprava Trubarjeva ul 24, telefon 22-491 in 22-492 – Naročninski oddelek Petkovškovo nabrežje 25, telefon 22-494 – Oglasni oddelek Kopitarjeva ulica 4, telefon 31-358 Poslovalnica na Titovi cesti 15 telefon 22-322 – Mesečna naročnina 250 din, za tujino 500 din — Tekoči račun 600-705-1-1393 — Poštni predal 42 — Poštnina plačana v gotovini.

Strokovnjaki tovarne Oldsmobile so izdelali televizijski sprejemnik za avtomobile. Aparat se pritrdi na hrbtno stran prednjega sedeža, premična antena pa je na avtomobilski strehi. Sprejemnik s platnom, ki je široko 22.8 centimetrov, lahko gledalec zasuče pod kotom 45 stopinj. Pravijo, da bodo serijski proizvodi na trgu že letošnjo jesen

Kovanci z napako

V Italiji so nedavno dali v promet kovance za 500 lir. Na njihov račun se je zvrstilo že nekaj duhovitih in tudi žolčnih komentarjev, zakaj na ladji z razpetimi jadri je zastava, ki plapola proti vetru. Napako bodo popravili; večino prvih kovancev bodo dali poslancem »za spomin«, za ostanek pa se že potegujejo razni zbiralci denarja.

SEDEM ODRSKIH SODNIKOV

VISOKI STROŠKI ZA INSCENACIJO GLEDALIŠKIH DEL NA BROADWAYU — SEDEM LJUDI ODLOČI O USPEHU ALI NEUSPEHU UPRIZORJENEGA DELA

● *Ko je prvič nastopil mlad*
● *evropski igralec v enem iz-*
● *med gledališč na newyorškem*
● *Broadwayu, so mu po zadnjem*
● *dejanju tako ploskali, da je že*
● *stekel proti telefonu: o uspe-*
● *hu in visokem honorarju je*
● *bil tako prepričan, da je hotel*
● *za nekaj mesecev podaljšati*
● *pogodbo za drago stanovanje.*
● *Še preden pa je prišel do apa-*
● *rata, ga je ustavil ameriški*
● *kolega: »Počakajte! Videli bo-*
● *mo, kaj poreče kritika!«*

V sloviti gledališki dvorani »Sardi« so vsi igralci z režiserjem vred čakali na jutranjo izdajo. Tik pred svitom so listi izšli. Mladi igralec Max Schell, brat znane filmske igralke, ni bil razočaran: kritiki so pohvalili njegovo igro v »Interlocku«. Vendar pa pogodbe za stanovanje ni podpisal, ker je odrsko delo propadlo.

To podrobnost je opisal švicarski časnikar Nerin Gun v svoji razpravi o ameriškem gledališkem življenju. Sedem ljudi, sedem kritikov največjih newyorških listov odloči o uspehu odrskega dela na Broadwayu in posredno na vsej severnoameriški celini.

»Prav gotovo uprizarja Broadway najbolje inscenirana dela. V Evropi na splošno ne vedo, kako se v New Yorku ‚igra teater', dobro pa se tega zavedajo evropejski igralci, potem ko nastopijo na newyorškem odru. Ali si lahko predstavljate, da bi se Laurence Olivier, Ingrid Bergman, Charles Laughton ali Maurice Chevalier zmotili v svoji sodbi?« To nepričakovano izjavo je dala Gunu italijanska igralka Ana Magnani.

Broadwayska gledališča so zares dobra, pravi Gun, in sicer predvsem zato, ker morajo biti, zakaj uprizoritev krajše operete stane 150.000 dolarjev, povprečno pa je treba položiti za inscenacijo odrskega dela 300.000 dolarjev, kar je za evropejske pojme nepojmljiva številka, spričo katere si nihče ne upa tvegati uprizoritve slabega gledališkega dela.

Sedem gledaliških kritikov, ki objavljajo ocene v največjih newyorških listih, odloči o uspehu dela. Ti »veterani« gledališke kritike dobro vedo, kako bo uprizorjeno delo vžgalo pri občinstvu ne glede na ploskanje pri prvi predstavi. Prav zato je dejal neki broadwayski producent: »Ne insceniram več za občinstvo, marveč samo za kritiko!«

Moč kritike so okusili na lastni koži celo znani režiserji, kot na primer Elia Kazan, čigar eno uprizoritev so raztrgali in je pri tem ostalo navzlic znanemu imenu. Kdo so pravzaprav ti ljudje? Prvi je Brooks Atkinson, ki je doslej objavil v »New York Timesu« nad 2000 ocen gledaliških uprizoritev, dalje Richard Watts, ki ureja gledališko rubriko že 40 let, in Walter Kerr, ki je tudi sam uspešen dramatik, Robert Coleman, ki je nekoč igral; John McLean iz Hearstovega trusta je uspešen scenarist, zadnja dva pa sta Chapman in Tom Donelly, ki piše gledališke ocene komaj leto dni.

Ti kritiki se le redkokdaj ne skladajo v zadnji oceni uprizorjenega dela, zakaj raztrgati delo, ki bo kasneje ugajalo občinstvu, bi pomenilo spodnesti samega sebe. Ker so se širile govorice, da se dogovarjajo med seboj, so jih v minulih dveh sezonah spremljali detektivi. Ocene pišejo takoj po predstavi, zato kasnejše dogovarjanje nima več odločilnega pomena.

Od kod njihova moč? Gun pravi: »Američan ne gre v gledališče, da bi videl delo, ki mu bo nemara všeč, marveč da »zajamčeno doživi lepo predstavo«, zato hoče vnaprej vedeti, ali se izplača žrtvovati štirideset ali petdeset dolarjev, kolikor ga staneta dve vstopnici, večerja in ženina frizura. Mnogi ljudje prihajajo na Broadway tudi iz drugih mest, da si ogledajo »predstavo sezone«, zato mora biti kritika natančna vsaj v tem smislu, kot zahteva ameriško občinstvo, ki mu ni toliko za izredno umetniško vrednost, kolikor za doživetje. Kako daleč gre ta strogost kritikov, naj pokaže primer Jamesa Whittakerja, ki je bil poročen z igralko Ino Claire. Takole je zapisal: »Ko sva se z Ino poročila, me je prepričevala, da ima igralski dar. Včeraj sem jo videl v »Lovu za zlatom«, pa tega nisem ugotovil . . .« — Delo je propadlo, Ina pa se je ločila od Jamesa.

Nadomestilo

Ko je Hermenegildo Gonzaga, član mestnega sveta v Manilli na Filipinih, prosil za dnevnice, da bi privatno potoval v tujino, so odborniki odklonili njegovo prošnjo, predlagali pa so mu kolektivno molitev za srečno in varno potovanje.

Slovar podzemlja

V neki ameriški kaznilnici so začeli pripravljati slovar ameriškega podzemlja. Sestavili so odbor strokovnjakov, v katerega so sprejeli ujetnike, ki imajo po deset let zapora. Predsednik »uredniškega odbora« je dejal: »Za tako zapleteno nalogo pride v poštev le elita naše kaznilnice . . .«

Novo padalo

Ameriška vojska preizkuša nov raketni mehanizem, ki ga nosi pilot na plečih. Rakete pritiskajo navzgor ali navzdol in tako dvigajo ali spuščajo pilota. Novo padalo lahko torej dvigne letalca, uporabljali pa ga bodo na tako imenovanih letečih ploščadih.

Zaradi turistov so uredili na Floridi tudi poseben živalski vrt, v katerem živijo predvsem dresirane opice, ki znajo odlično posnemati ljudi. Šimpanz na sliki nastopa v vlogi pianista . . .

Zračne ceste

Ameriška uprava civilnega letalstva je nedavno določila smeri treh velikih »zračnih cest«, da bi omejila nevarnost trčenja potniških letal v zraku. Že letos junija bodo vse polete v višini 6000 do 7500 m v teh treh določenih »cestiščih« nadzorovali z zemlje, in sicer ne glede na vremenske razmere. Do tega sklepa so prišli ob spoznanju, da so v minulih nekaj letih potniška letala večkrat trčila v sorazmerno ugodnih vremenskih razmerah.

Civilna in vojaška letala bodo usmerjali z novimi kontrolnimi napravami z zemeljske površine na tistem delu poti, kjer bodo sekala »cestišča«, ki so široka okoli 65 m. Posamezna letala bodo med seboj oddaljena vsaj 350 metrov višinsko in 10 minut v vodoravni smeri.

Kontrolirana zračna cestišča bodo povezovala Los Angeles in San Francisco na zahodu ZDA ter New York in Washington v vzhodnem delu dežele.

Sončna očala je plačal z življenjem

Vajenec Božidar Mladenovac iz Požarevca je izgubil življenje zaradi lahkomiselnosti. Z vlakom se je peljal iz Batuše v Požarevac. Med vožnjo so mu padla skozi okno sončna očala. Vlak je vozil sorazmerno počasi, Mladenović je skočil iz vagona, vzel naočnike in dohitel vlak. Pri skoku se je spotaknil na stopnicah in padel pod kolesa, ki so ga prerezala.

Rentgenska rokavica

Predstojnik bolnišnice v nemškem Ansbachu Erich Theobald je iznašel »akustično rentgensko rokavico«, s katero bodo zdravniki v prihodnje pri rentgenskih pregledih prisluškovali šumom na tistih mestih, o katerih bodo menili, da so žarišča bolezni. V prstu na rokavici je stetoskop, povezan s kovinskimi cevmi navadnega zdravniškega instrumenta, ki si ga zdravnik naravna v ušesa. Tako lahko zdravnik sliši šume, ki nastajajo v pljučih pri gibanju, ter ritem in jakost srčnih utripov, hkrati pa opazuje na rentgenskem aparatu prsni koš s srcem in pljuči.

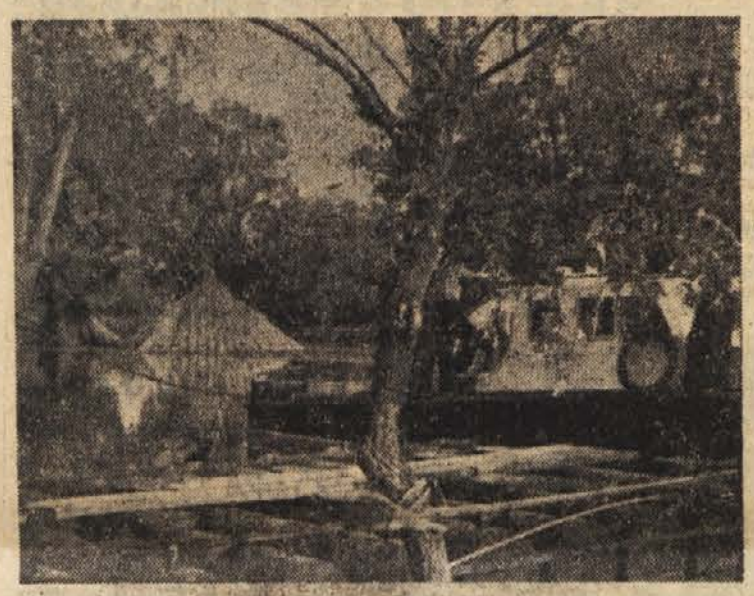
Iznajdljivost

S samokresi v rokah sta roparja planila v trgovino 57-letne Elizabethe Truman v Michiganu. »Denar ali življenje!« je zavpil eden. Trgovka se je odločila, da bo dala denar. Roparja sta zahtevala, naj jima denar spravi v škatlo. Elizabeth je izpraznila blagajno, vzela škatlo in jo napolnila . . . Toda s čim?

Škatlo je zavila in jo dala razbojnikoma, ki sta brž odnesla pete. Elizabeth je poklicala policijo in povedala, da je dala v škatlo štiri klobčiče navadne vrvice.

Neprevidni uradniki

Neki založnik v državi Nebraska je hotel ugotoviti, ali ljudje pravzaprav vedo, kaj podpisujejo. Sestavil je prošnjo in jo predložil v podpis vsem članom občinskega odbora. Petintrideset odbornikov po vrsti je prošnjo podpisalo, šele 36. jo je tudi prečital. V prošnji je bilo rečeno, naj bi obesili vse občinsko osebje.

Blizu Braile nameravajo zgraditi Romuni ob pomoči češke, vzhodnonemške in poljske industrije kombinat za predelavo celuloze, za katero bi uporabili kot surovine predvsem trstičje in druge močvirske rastline v donavski delti, od koder je gornji posnetek

Statistika o tujih turistih

Čeprav jugoslovanske turistične agencije svetujejo tujim in domačim gostom, naj prihajajo v letovišča tudi pred glavno sezono ali po njej, doslej še ni bilo posebnega uspeha, zlasti ne pri tujih turistih. Vsakdo ve, da je v marsikaterem kraju maj prijetnejši od julija, september pa od avgusta, vendar pride v Jugoslavijo največ tujih turistov julija in avgusta, in sicer skoraj tri četrtine glavne turistične sezone, v katero se štejejo meseci od junija do septembra.

Tujci prihajajo v Jugoslavijo zlasti avgusta. Lani je bilo pri nas skupno 498.000 tujih gostov, od tega 125.000 v avgustu. Glede tega pa so med posameznimi narodnostmi opazne razlike. Lani je na primer prišla k nam četrtina vseh zahodnonemških in polovica francoskih turistov v avgustu, medtem ko so prihajali turisti iz skandinavskih dežel in gostje iz ZDA večinoma julija. Med gosti, ki so prišli izven glavne turistične sezone, je bilo sorazmerno največ Američanov.

Vprašanje je tudi, ali so si tuji turisti nabrali v minulih letih kaj vtisov o Jugoslaviji, saj so se predlanskim zadrževali pri nas povprečno po tri, lani pa po štiri dni. Tudi v tem pogledu so med njimi občutne razlike. Medtem ko so Norvežani prebili pri nas povprečno po dva dni, so ostajali Nemci in Avstrijci večinoma po pet dni v naši deželi. (Jugopress.)

SKRIVNOSTNI POLOG

Znanstveniki menijo, da je dobila rodovitna Pološka kotlina, ena največjih depresij v Makedoniji — po njej teče Vardar — ime po nekdanjem mestu Pologu, vendar še vedno iščejo kraj, kjer je stalo to mesto.

Prvič je mesto Polog omenjeno v »Opisu Bizanca«, ki ga je leta 1153 pripravil Idrizi. Ta je zapisal, da je Polog dva dni hoda od Ohrida proti Skopju, na lepem kraju med dvema gorskima verigama. To skrivnostno mesto so spet omenili v petnajstem stoletju. V nekem spisu je rečeno, da leži na poti od Gornjega Debra proti Skopju. To sta edina zapiska o Pologu, ki tudi ni zaznamovan na nobenem starem zemljevidu Makedonije.

Zgodovinarji se ne morejo zediniti, kje je pravzaprav stalo to mesto. Nekateri menijo, da je bilo na kraju današnjega Tetova, spet drugi trdijo, da tam, kjer je zdaj vas Gradec, po mnenju zemljepiscev pa je treba iskati temelje tega mesta v okolici vasi Miletina, kjer kmetje pri oranju pogosto naletijo na marmornate stebre, stene, železne palice, opeko in star denar. Nobeno izmed treh mnenj doslej še ni dokončno obveljalo.

Kdo se je bolj bal?

Blagajničarki neke kalifornijske banke je zaprlo sapo, ko je opazila na pultu pred seboj listek z napisom: »Denar ali življenje!« Pred okencem je stal starejši možakar s samokresom pod suknjičem. Čez nekaj trenutkov je blagajničarka vzela sveženj stodolarskih bankovcev in jih je naštela 30.000. Potem je opazila, da je ropar izginil. Pogledala je skozi okence: kot mrtev je ležal na tleh. Zdravnik je ugotovil, da se je ropar onesvestil od strahu.

V sodobnem turizmu se čedalje bolj uveljavlja prenočevanje pod šotori. Neka ameriška avtomobilska tovarna prodaja hkrati z avtomobili tudi šotore, ki so zloženi na strehi. Turist zapelje avto na taborni prostor, potem pa lahko v desetih minutah postavi šotor, kakor kaže posnetek

ELEKTRONSKI JEZIK

Ljudje raznih narodnosti se bodo po mnenju profesorja Wattninga s harvardske univerze kmalu sporazumeli z elektronskimi znaki. Dejal je, da lingvistična komisija pri UNESCO že pripravlja metodo, spričo katere ne bo treba prevajati raznih jezikov. Elektronsko napravo bodo na primer v Washingtonu oskrbeli z angleškim besedilom, v Moskvi pa bodo dobili ruski prevod. Elektronski jezik se razlikuje od sodobnih približno tako kot ščebetanje ptic od človeške govorice. Posamezne simbole že pripravljajo znanstveniki šestih dežel, med njimi ZDA in ZSSR.

Drobne ZANIMIVOSTI

NEVARNO

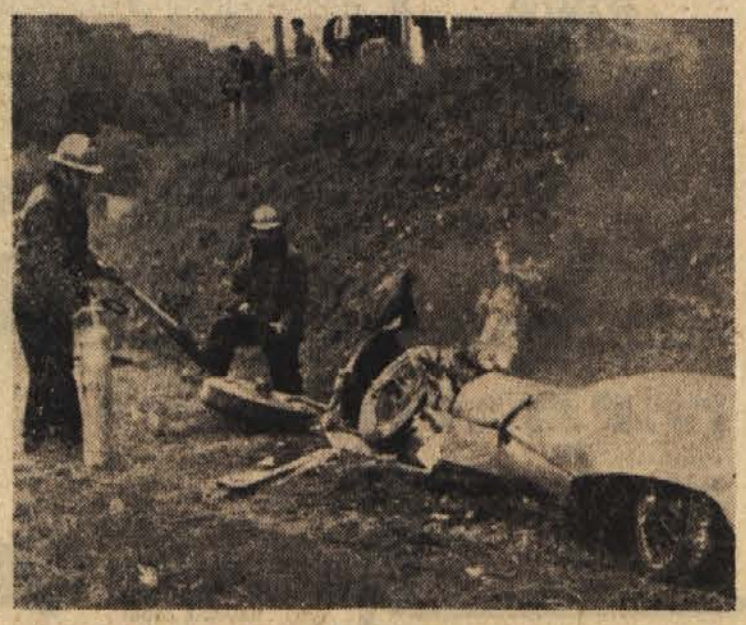
Prometni nadzornik Arthur Schneider iz St. Louisa je zaustavil na cesti tovornjak in naročil šoferju, naj mu pokaže vsebino tovora, ker se je nadzorniku zdelo, da je avto preobremenjen. Vendar je nadzornik takoj opustil svojo namero, zakaj v zaprtem kamionu je bilo osem leopardov, prav toliko psov in zraven še panter.

ZALJUBLJENCI V KINO

Neki newyorški kinematograf je napravil 14-dnevni poskus. Pri blagajni so prodajali vstopnice v naslednjem redu: dekle, fant, dekle itd. Po dveh tednih so poskus opustili, češ da je bilo v teh vrstah med predstavami »preveč živahno«.

NEMCI IN PIVO

Nemške pivovarne so lani proizvedle 44,7 milijona hektolitrov piva, torej 84,6 litra na prebivalca. Predlanskim je znašala ta številka 75,9 litra. Največ piva izdelajo na Bavarskem, in sicer 31 odstotkov celotne proizvodnje, potem pa v Westfaliji 27 odstotkov.

Kar trije dirkalni avtomobili so se razbili med poskusno vožnjo za »Veliko nagrado mesta Rouen«. Dva angleška in enega francoskega dirkača so s hudimi poškodbami odpeljali v bolnišnico. Na sliki: dirkalni avto Angleža Flockharta po nesreči

KEMIJA IN STAVA

J. Taylor, profesor kemije na harvardski univerzi, je izgubil stavo; moral je pojesti lastno srajco. Kasneje je opisal recept: »Dal sem jo v kislino, ki jo je zgrizla, nato sem nevtraliziral strup v tej raztopini, dodal pomarančnega soka in sladkorja ter brez nevarnosti za zdravje vse skupaj popil. Ne vem, ali bi tako šlo tudi z nogavicami.«

ROBESONOV JUBILEJ

Znani črni pevec Paul Robeson, ki mu ameriške oblasti zaradi napredne miselnosti že vrsto let ne dajo potnega lista, je zadnje dni maja priredil za svojo 60-letnico prvega iz vrste koncertov. Nastopil je za ameriške študente.

NAŠ RAZISKOVALEC OB BRAZILSKI OBALI

Jugoslovanski raziskovalec Mirko Tavica je nedavno preplul več sto kilometrov dolgo pot ob brazilski obali. V majhnem čolnu, ki je podoben eskimskim, namerava preplutí razdaljo med Buenos Airesom in Los Angelesom.

NOVE TURŠKE ZNAMKE

Turčija je izdala serijo 12 znamk z upodobljenimi mesti. Znamke so tiskali v švicarski tiskarni Courvoisier.

ADVOKATSKI PRIPRAVNIK

K francoskemu gangstrskemu poglavarju Cartucheu so pripeljali mlajšega moškega, ki je vztrajal pri zahtevi, naj ga sprejmejo v družbino.

»Kje si služil poprej?« ga je vprašal Cartuche.

»Dve leti sem bil odvetniški pripravnik, pol leta pa borzni posrednik.«

»Dobro,« je prikimal Cartuche, »vsa ta leta ti bomo šteli, kakor da si bil pri nas.«